

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR DIPLOMATIJOS MAGISTRO PROGRAMA

EDGARAS MIKALAUSKAS

II kurso studentas

**ŠVELNIOJI GALIA TERORIZMO ŠEŠĖLYJE: KATARO DIPLOMATINĖS
KRIZĖS ATVEJIS**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovė: doc. dr. Margarita Šešelgytė

Vilnius, 2019

Magistro darbo vadovės išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(v., pavardė)

.....
(parašas)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....
(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....

Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro darbas „*Švelnioji galia terorizmo šešėlyje: Kataro diplomatinės krizės atvejis*“ yra:

1. Atliktas mano pačio ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Edgaras Mikalauskas

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Mikalauskas E. Švelnioji galia terorizmo šešėlyje: Kataro diplomatinės krizės atvejis: Tarptautinių santykių ir diplomatijos specialybės, magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovė doc.dr. M. Šešelgytė. – V., 2019 – 54 p.

Reikšminiai žodžiai: švelnioji galia, Kataras, Kataro diplomatinė ir ekonominė blokada, Persijos įlankos krizė, neorealizmas, galios balansas.

Šiame darbe nagrinėjama Kataro švelnioji galia, kaip vienas iš veiksnių lėmusių 2017 m. Persijos įlankos krizę. Remiantis neorealizmo prielaidomis ir Joseph Nye švelniosios galios samprata sukonstruojamas teorinis pagrindas leidžiantis tirti švelniosios galios balansą regione. Tiriamas konflikto kontekstas, Kataro švelniosios galios šaltiniai ir įrankiai, Kataro vykdoma politika ir jos keliami grėsmė Saudo Arabijos interesams. Išanalizavus šiuos faktorius yra nustatoma, kaip Kataro švelniosios galios strategija galėjo būti vienu iš veiksnių vedusių prie konflikto atsiradimo.

Turinys

Įvadas.....	6
1. Teorinis pagrindas – švelniosios galios balansas	12
1.1 Gynybinis realizmas	13
1.2 Švelnioji galia	15
2. Kataro diplomatinė krizė.....	17
3. Kataro švelnioji galia ir jos taikymas.....	21
3.1 Kultūra	21
3.2 Užsienio politika	28
3.3 Politinės vertybės.....	31
4. Švelniosios galios įrankis – „Al Jazeera“.....	33
5. Kataras - grėsmė Saudo Arabijos interesams.....	35
6. Persijos įlankos krizė per neorealizmo perspektyvą	39
Išvados.....	41
Literatūros sąrašas	44
SUMMARY	52

Ivadas

Šių dienų pasaulio politikoje jau kurį laiką vienas karščiausių taškų yra Vidurio Rytai. Karų ir konfliktų alinamas regionas kelia pavojų valstybių saugumui. Ypatingai didelis pavojus gresia valstybėms, kurios regiono mastu yra mažos, silpnos, menka galia disponuojančios veikėjos. Vis dėlto mažos valstybės ne visada yra nereikšmingos žaidėjos tarptautinėje politikoje. Vienu geriausiu pavyzdžiu galėtume laikyti Katarą. Ši valstybė yra beveik šešis kartus mažesnė už Lietuvą, tačiau tarptautinėje politikoje yra pastebima vis dažniau, o savo įtaka lenkia net ir didesnes šalis. Nenuostabu, kad būdamas maža valstybe, Kataras neturi ypač didelės karinės galios, kuria galėtų atgrasyti vis konfliktuojančius kaimynus regione. Ši valstybė karine galia regiono lygmenyje vos lenkia Bahreiną, todėl ginklu pasipriešinti savo kaimynėms, tokioms kaip Saudo Arabija ar Jungtiniai Arabų Emyratai, būtų praktiškai neįmanoma. Vis dėlto, net ir būdamas mažas, Kataras aktyviai įsitraukia į regiono politiką, o tai dažnu atveju kelia iššūkį regiono hegemono titulo siekiančiai Saudo Arabijai.

Šių valstybių dvišaliai santykiai niekada nebuvo itin geri, o 2017 m. birželį priešprieša pasiekė aukščiausią tašką. Saudo Arabija kartu su Bahreinu, Jungtiniais Arabų Emyratais ir Egiptu nutraukė santykius su Kataru ir valstybei įvedė diplomatinę bei ekonominę blokadą. Tai, kad konfliktas aktualus ne tik regiono, bet ir pasaulio didžiosioms valstybėms rodo Prancūzijos, JAV, Vokietijos, Jungtinės Karalystės, Rusijos ir kt. valstybių raginimai kuo greičiau užbaigti Kataro blokadą. Didžiųjų valstybių lyderiai šį konfliktą vienareikšmiškai mato kaip veiksnį, galintį stipriai išbalansuoti dar po Sirijos pilietinio karo neatsigaunantį regioną. Konflikto aktualumas verčia įsigilinti į nesutarimus Persijos įlankoje bei suprasti tikruosius veiksnius, lėmusius dar vieną chaosą regione. Atsižvelgiant į publicistinius straipsnius viešojoje erdvėje, vienas dažniausiai įvardijamų konfliktą lėmusių veiksnių yra teroristinių grupuočių finansavimas. Pavyzdžiui, „Centre for Financial Crime & Security Studies (CFCS)“ vadovas Tom Keatinge, savo straipsnyje bando pagrįsti GCC valstybių kaltinimus Katarui, dėl šio sąsajų su terorizmu. Autorius teigia, kad nors krizė praeis, Kataras dar ilgai bus įtarinėjamas teroristinių grupuočių finansavimu.¹ Štai Matthew Levitt ir Katherine Bauer teigia, kad norint išspręsti konfliktą, Katarui būtina nutraukti savo finansavimą teroristinėms grupuotėms, ypač apriboti paramą Al Qaeda organizacijai.² Siekiant sutaikyti Katarą ir kitas Persijos įlankos valstybes, JAV ir Kataras pasirašė

---

¹ Tom Keatinge, „Why Qatar is the focus of terrorism claims“, BBC, 2017. < <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-40246734>> [Žiūrėta 2019 05 13]

² Matthew Levitt, Katherine Bauer, „Qatar Doesn't Need a Blockade. It Needs an Audit.“, Foreign Policy, 2017. < <https://foreignpolicy.com/2017/06/15/qatar-doesnt-need-a-blockade-it-needs-an-audit-al-qaeda/>> [Žiūrėta 2019 01 25]

susitarimą bendradarbiauti kovoje prieš terorizmo finansavimą, tačiau toks veiksmas naudos nedavė ir krizė tęsiasi toliau.³ Taigi, aiškinant konfliktą ar siūlant jo sprendimo būdus, dažnu atveju dėmesio centre yra terorizmas. Vis dėlto, šiuo darbu bus siekiama atkreipti dėmesį į kitą veiksnį, galimai išprovokavusį Saudo Arabiją. Galbūt kaltinimai terorizmo finansavimu yra tik tam tikra dūmų uždanga, po kuria slepiasi daug gilesnės ir sudėtingesnės priežastys.

Politikos ekspertai aktyviai diskutuoja, kur slypi tikrosios Kataro blokados priežastys. Duodamas interviu vienai LRT radijo laidų, profesorius Allen Fromherz iš Georgetown universiteto teigia, nemanantis, kad Kataro ryšiai su terorizmu yra pagrindinė blokados priežastis: „<...>Nėra nieko naujo, kai šalys remia tam tikras organizacijas, norėdamos išplėsti savo įtaką pasaulyje. Tą darė tiek Kataras, tiek Saudo Arabija, tiek Jungtiniai Arabų Emyratai, tiek kitos šalys. Nematau to kaip išskirtinio dalyko, nes vienu ar kitu jėgų rėmimu apkaltinti galima abi puses.“⁴ Tikrosios konflikto priežastys gali būti sunkiai apčiuopiamos tikrąją šio žodžio prasme. Kataras tapo mažiausia, o kartu ir vienintele Vidurio Rytų valstybe, gavusi teisę surengti vieną populiariausių pasaulyje sporto renginių – 2020 m. Pasaulio futbolo čempionatą. 2011 m. Kataro finansuojama medijos gigantė „Al-Jazeera“ tapo Didžiosios Britanijos rengiamų prestižinių „Royal Television Society“ apdovanojimų nugalėtoja.⁵ Medijos grupė laimėjo metų televizijos kanalo apdovanojimą už Arabų pavasario nušvietimą pasauliui, nugalėdama tokias naujienų agentūras kaip „Skynews“ ar „BBC“. „Qatar Airways“ yra viena žinomiausių ir geriausių oro linijų bendrovių visame pasaulyje. Būtent švelnioji galia padeda Katarui kompensuoti karinės galios menkumą. Įvardinti veiksniai gali būti vadinami švelniosios galios šaltiniais ir tai yra tik labai maža dalis to, ką Katarui pavyko pasiekti per itin trumpą nepriklausomybės laikotarpį.

Šiame darbe bus siekiama atsakyti į klausimą, ar kylanti Kataro švelnioji galia galėjo būti veiksniumi, prisidėjusiu prie Persijos įlankos krizės. Galbūt ieškant konflikto priežasčių verta dėmesį kreipti ne į terorizmą, o į švelniosios galios veiksnį, kuris trukdo Saudo Arabijos interesams. Šiandien Kataras yra vienas įtakingiausių veikėjų Vidurio Rytų regione ir vis dažniau matomas globaliu mastu. Vis dėlto toks ryškus Kataro šuolis į tarptautinę areną neįvyko per vieną naktį – tai nuoseklios politikos ir ilgalaikio darbo rezultatas. Kataras pastebimas ne tik viešojoje erdvėje, bet ir akademinėje bendruomenėje, kurioje apie šią valstybę galime rasti nemažai tyrimų užsienio politikos, švelniosios galios temomis.

---

³ Tom Finn, „U.S., Qatar sign agreement on combating terrorism financing“, Reuters, 2017. <<https://www.reuters.com/article/us-gulf-qatar-kuwait-idUSKBN19V2RV>> [Žiūrėta 2019 05 13]

⁴ Indrė Anskaitytė, „Kataro blokada rodo akivaizdžią kovą dėl įtakos regione“, LRT Radijo laida „Pasaulio laikas“, LRT.lt, 2017. <<https://www.lrt.lt/naujienos/tavo-lrt/15/193477/kataro-blokada-rodo-akivaizdzia-kova-del-itakos-regione>> [Žiūrėta 2019 03 28]

⁵ Tara Conlan, „Al-Jazeera English wins RTS news channel of the year“, The Guardian, 2012. <<https://www.theguardian.com/media/2012/feb/23/al-jazeera-english-rtis-news-channel>> [Žiūrėta 2019 03 03]

Pasak Lina Khatib, Kataras savo aktyvumu užsienio politikoje siekia užtikrinti savo saugumą ir netapti didžiųjų veikėjų konflikto auka. Be to, kurdama efektyvaus tarpininko reputaciją, valstybė ne tik rūpinasi savo saugumu ir smurto prevencija regione, bet ir didina savo įtaką kaip tarptautinė veikėja, o tai padeda santykiuose su Saudo Arabija bei Egiptu.⁶ Apie Kataro tarpininko vaidmenį kalba ir Babak Mohammadzadeh. Valstybės aktyvumas sprendžiant konfliktus Libane, Jemene, Palestinoje bei Sudane net ir parodo savitą skirtumą nuo kitų VR „tarpininkų“. Kataro tarpininkavimas yra aukštos klasės, su didele pompastika. Autorius tai vadina valstybės prekinio ženklo gerinimu, kuris pasitarnauja augant Kataro reputacijai globaliame lygmenyje.⁷ Tokios pat nuomonės laikosi ir Mehran Kamrava, kuris atskirai tyrinėjo Kataro užsienio politikos galimybes ir jau nuveiktus darbus. Pasak jo, Kataro didžiausia stiprybė yra tarpininkavimas tarp dviejų konfliktuojančių pusių. Iš tokios rolės valstybė gauna ypač daug naudos. Autorių labai stebina, kad tokia maža valstybė sugeba efektyviai kuruoti taikos procesus ir rodyti profesionalią diplomatiją.⁸ Knygą apie švelniosios galios naudojimą Vidurio Rytų valstybėse parašęs Lawrence Rubin, Katarą įvardija kaip diplomatijos ir mainų centrą. Jis taip pat pabrėžia, šalies tarpininkavimą, įtakos skleidimą per Aljazeera medijos kanalus bei galimybę Katarui dar labiau pagerinti savo įvaizdį organizuojant 2022 metų Pasaulio futbolo čempionatą.⁹

Iš tiesų viešojoje erdvėje 2022 metais Katare vyksiantis pasaulio futbolo čempionatas yra plačiai aptarinėjamas. Kataras pasiruošęs investuoti didelius resursus į šį, viso pasaulio dėmesį atkreipiantį renginį. Manoma, kad tai yra puiki proga valstybei pristatyti save iš geriausios pusės. Tokią galimybę patvirtina anksčiau atlikti tyrimai. Vienas jų, Jonathan Grix ir Barrie Houlihan atliktas tyrimas apie tai, kaip Vokietijai ir Jungtinei Karalystei pavyko pasinaudoti sporto renginiais gerinant savo šalių įvaizdį, patrauklumą. Išvados rodo, kad sporto renginiai turėjo teigiama įtaką tiek Vokietijoje, tiek Jungtinėje Karalystėje. Abi valstybės galėjo džiaugtis padidėjusiu patrauklumu pasaulyje, o tai parodė įvairūs, augantys statistiniai rodikliai.¹⁰ Apie futbolo čempionato Katare svarbą rašo ir Paul Michael Brannagan, Richard Giulianotti: „Katarui tai yra puiki galimybė reabilituoti savo švelniosios galios strategiją“. Tačiau autoriai apsvarsto ir neigiamą čempionato pusę. Kataras į save pritrauks viso pasaulio dėmesį, bet

---

⁶ Lina Khatib, „Qatar’s Foreign Policy: The Limits of Pragmatism.“, *International Affairs* 89.2 2013, 418. <https://fsi.stanford.edu/sites/default/files/INTA89_2_10_Khatib.pdf> [Žiūrėta 2018 09 12]

⁷ Babak Mohammadzadeh „Status and Foreign Policy Change in Small States: Qatar’s Emergence in Perspective“, *The International Spectator*, 52:2, 2017, 32. <<https://doi.org/10.1080/03932729.2017.1298886>>

⁸ Mehran Kamrava, „Mediation and Qatari Foreign policy“, *The Middle East Journal* 65(4),2011 ,539-556. <https://www.researchgate.net/publication/233600586_Mediation_and_Qatari_Foreign_policy>

⁹ Lawrence Rubin, „A Typology of Soft Powers in Middle East Politics“, Belfer centre: Harvard Kennedy school, 2010, 15. <https://www.researchgate.net/publication/260979451_A_Typology_of_Soft_Powers_in_Middle_East_Politics>

¹⁰ Jonathan Grix and Barrie Houlihan, „Sports Mega-Events as Part of a Nation’s Soft Power Strategy: The Cases of Germany (2006) and the UK (2012)“, *The British Journal of Politics and International Relations* Vol.16, 2014, 572-596. <<http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1111/1467-856X.12017>>

tuo pačiu atkreips dėmesį ir į pažeidinėjamas žmogaus teises, prastą socialinį gyvenimą valstybėje, žodžio laisvės varžymą ir pan.¹¹ Kalbėdamas apie Kataro švelniąją galią, Osman Antwi-Boateng savo tyrime teigia, kad Kataro galia yra paremta valstybės patrauklumu ir finansinėmis galimybėmis. Straipsnyje teigiama, kad Kataras pasikliauja savo patrauklumu ir „morkomis“ (paskatinimai ir užmokesčiai) naudojant švelniąją galią. Pasak jo, Kataro politinis stabilumas yra užtikrinamas dėl karinio sąjungininko – JAV, be to efektyvus turto paskirstymas tarp šalies piliečių yra didžiulis įtakos Viduriniuosiuose Rytuose šaltinis. Laimėti žmonių širdis ir protus padeda žiniasklaidos tinklas - „Aljazeera“ ir progresyvi aukštojo išsilavinimo sistema.¹²

Akademinės bendruomenės tarpe galime rasti ir kitokių nuomonių, šiek tiek skeptiškiau vertinančių Kataro švelniąją galią ir jos galimybes. Ben O'Bright teigia, kad pati šalies užsienio politikos strategija yra gana nenuosekli. Joje kalbama apie švelniosios galios principus, valstybės įvaizdžio, patrauklumo gerinimą, kuris padėtų pritraukti kitas valstybes arčiau Kataro. Vis dėlto Kataro valdžios švelniosios galios naudojimas gana aiškiai skiriasi nuo Vakarų valstybių tuo, kad Kataras savo diplomatiją smarkiai paremia finansiniais paskatinimais, ką galime vadinti „morkos“ diplomatija.¹³ Tačiau kai kuriais atvejais galime išvelgti Kataro judėjimą prie „išmanios galios“ (ang. smart power), kas yra švelniosios ir kietosios galios kombinacija. Kol valstybė užsienio politikoje veikia švelniosios galios strategijomis, ji tuo pačiu palaiko vis glaudesnius santykius su NATO ir kitomis Vakarų karinėmis galiomis, be to, tobulina ir naujina savo karinę techniką, perkamą iš tų pačių JAV bei Prancūzijos.¹⁴ Kataro švelniąją galią visiškai skeptiškai vertina Maximilian Felsch. Savo tyrimu autorius rodo, kad Kataro įtaka tarptautinėje bendruomenėje negali būti paaiškinama švelniąja galia. Pasak jo, šalies galia neateina iš jos patrauklumo, kultūros ar moralinių vertybių.¹⁵ Autorius teigia, kad Kataras nesugeba generuoti švelniosios galios, o jo įtaką tarptautinėje politikoje paaiškina didelėmis valstybės finansinėmis galimybėmis. Iš tiesų nuo tada, kai Joseph Nye sukonstravo švelniosios galios sąvoką, politikos mokslininkai pasidalino į dvi grupes. Pirma jų teigia, kad švelnioji galia pirmiausia skirta demokratinėms valstybėms, kadangi ji yra paremta tokiomis vertybėmis kaip: demokratija, laisvė, pliuralizmas bei

---

¹¹ Paul Michael Brannagan & Richard Giulianotti, „Soft power and soft disempowerment: Qatar, global sport and football's 2022 World Cup finals“, Leisure studies, 2014. < <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02614367.2014.964291>>

¹² Osman Antwi-Boateng, „The Rise of Qatar as a Soft Power and the Challenges“, European Scientific Journal, December, 2013, 1. <<https://eujournal.org/index.php/esj/article/view/2070>>

¹³ Ben O'Bright, „The Conceptualization of a Qatari-Africa Foreign and Economic Policy Framework: The Case of Soft Power“, CENTRE ON GOVERNANCE RESEARCH PAPER SERIES, University of Ottawa, 2016, 29. < https://socialsciences.uottawa.ca/governance/sites/socialsciences.uottawa.ca.governance/files/cog_research_paper_04_16_en.pdf>

¹⁴ Ten pat, 26.

¹⁵ Maximilian Felsch, „Qatar's rising international influence: a case of soft power?“, Conjunctura Internacional, 2016, 33.

tolerancija, kurios yra suvokiamos kaip universalūs principai.¹⁶ Taigi, žvelgiant į Katarą, ši valstybė toli gražu nėra pati demokratiškiausia valstybė ir pagal įvairius indeksus yra vertinama kaip „autoritarinis režimas“. Vis dėlto yra ir kita pusė, kuri tam prieštarauja. Panašu, kad toks požiūris į švelniąją galią susiformavo dėl tuo metu dominavusių tarptautinių santykių teorijų - ypač demokratinės taikos teorijos. Pradingus demokratinės taikos euforijai, politikos mokslininkai pastebėjo, kad autokratinės valstybės pradėjo suprasti kokią realią naudą gali suteikti turimas geras valstybės įvaizdis tarptautinėje politikoje.¹⁷ Paskutiniai švelniosios galios tyrimai ypač koncentravosi ties autokratinėmis valstybėmis, tokiomis kaip Turkija (Oguzlu, 2007)¹⁸, Iranas (Wastnidge, 2015)¹⁹ bei Saudo Arabija (Gallarotti, Al-Filali, 2014)²⁰. Dar daugiau tyrimų švelniosios galios kontekste randama apie Rusiją bei Kiniją.

Taigi, galime teigti, kad Kataras paskutiniu metu yra neretas akademikų tyrimų objektas. Kataro švelniosios galios elementai, ypač užsienio politika, yra pastebimi akademinėje bendruomenėje. Čia galime rasti skirtingų nuomonių, kurios tik įrodo, kad Kataras yra vertas būti analizuojamu dar giliau. Vis dėlto Persijos įlankos krizė yra pakankamai naujas įvykis, todėl šis konfliktas praktiškai nėra išnagrinėtas iš akademinės pusės. Vidurio rytų regionas yra itin problemiškas, todėl norint pasiekti taiką regione būtina suprasti ir tikrąsias konfliktų priežastis. Akivaizdu, kad Kataro švelnioji galia yra ignoruojama aiškinant Persijos įlankos krizę, todėl šiuo darbu norima atskleisti dar vieną požiūrio į konfliktą kampą. Išnagrinėtas konfliktas gali suteikti ne tik naudingų įžvalgų siekiant išspręsti Persijos įlankos krizę, bet ir atkreipia dėmesį į galimas ateities tendencijas regiono veikėjų politikoje.

Problema: Vidurio Rytų regionas jau daug metų yra bene problematiškiausia vieta pasaulyje. Regioną kausto nesibaigiantys karai ir konfliktai, paliečiantys ne vieną tarptautinių santykių veikėją globaliu mastu. Vienu naujausiu to pavyzdžiu galime laikyti 2017 m. prasidėjusią Persijos įlankos krizę. Akivaizdu, kad norint išspręsti šį konfliktą būtina suprasti tikrąsias jo kilimo priežastis. Ekonominę ir diplomatinę blokadą iniciavusios valstybės Katarą kaltina teroristinių organizacijų finansavimu bei itin glaudžių santykių su Iranu palaikymu. Atsižvelgiant į tai, viešojoje erdvėje šie veiksniai yra įvardijami kaip konflikto kilimo priežastys. Taip yra ignoruojamas kitas itin svarbus veiksnys – ryškus Kataro

---

¹⁶ Gallarotti, Giulio, “Soft Power: What It Is, Why It’s Important, and the Conditions for Its Effective Use.”, *Journal of Political Power* 4(1), 2011, 30. < <https://doi.org/10.1080/2158379X.2011.557886> >

¹⁷ Artem Patalah, “What Makes Autocracies’ Soft Power Strategies Special? Evidence from Russia and China”, *The Korean Journal of International Studies* 15(1), 2017, 42. < https://www.researchgate.net/publication/316515774_What_Makes_Autocracies'_Soft_Power_Strategies_Special_Evidence_from_Russia_and_China >

¹⁸ Tarik Oguzlu, „Soft power in Turkish foreign policy“, 2007. < <https://doi.org/10.1080/10357710601142518> >

¹⁹ Edward Wastnidge, “The Modalities of Iranian Soft Power: From Cultural Diplomacy to Soft War”, 2017 < <https://doi.org/10.1111/1467-9256.12084> >

²⁰ Gallarotti, Giulio and Isam Y. Al-Filali, “Saudi Arabia’s Soft Power.” *International Studies* 49(3-4). 2015. < https://www.researchgate.net/publication/285490128_Saudi_Arabia's_Soft_Power/download >

švelniosios galios augimas, kuris galimai trukdo Saudo Arabijos ir kitų regiono valstybių interesams. Todėl kyla klausimas, kaip auganti švelnioji galia prisidėjo prie krizės išplitimo? Galbūt Kataras norėdamas išgyventi pavojingame regione peržengė galios balansą ir siekdamas saugumo, pats tapo grėsme savo kaimynėms.

Tyrimo objektas: Kataro švelnioji galia.

Tyrimo tikslas: Išsiaiškinti, kaip Kataro švelniosios galios augimas galėjo būti viena iš Persijos įlankos konflikto priežasčių.

Uždaviniai:

1. Praplėsti neorealistinę galios sampratą ir sukonstruoti teorinį pagrindą, leidžiantį tyrinėti švelniosios galios balansą.
2. Išnagrinėti Persijos įlankos konflikto priešistorę ir pateiktą trylikos reikalavimų sąrašą.
3. Išanalizuoti Kataro galimybes naudoti švelniąją galią.
4. Išnagrinėti Kataro švelniosios galios kanalus.
5. Išsiaiškinti kur Kataro švelniosios galios taikymas kertasi su Saudo Arabijos interesais.

Ginamieji teiginiai:

- Kataro užsienio politikos strategija yra paremta švelniąja galia.
- Kataro švelniosios galios augimas yra vienas iš veiksnių lėmusių Persijos įlankos krizę.

Teorinis modelis: Šiame darbe neorealizmo teorija yra derinama su Joseph Nye švelniosios galios samprata. Neorealizmo galios balanso teorija, paaiškina kaip vieno veikėjo galios augimas sumažina kito veikėjo saugumą ir išprovokuoja konfliktą. Vis dėlto, neorealizmo teorijos galios apibrėžimas yra per siauras šių dienų tarptautiniuose santykiuose, kadangi valstybės vis mažiau remiasi karinėmis priemonėmis. Šios teorijos atstovai į galios sąvoką neįtraukia tokių veiksnių kaip valstybės užsienio politika, diplomatija, kultūra, deklaruojamos vertybės ir pan. Todėl norint patobulinti teorinę prieigą bus pasitelkiamas Joseph Nye švelniosios galios apibrėžimas, kuris praplės neorealistišką galios suvokimą ir padės suprasti Kataro ekonominės ir diplomatinės blokados kylimo priežastis.

Metodologija: Kokybinė analizė – atvejo studija. Analizei atlikti naudojami oficialūs Kataro vyriausybės išleisti dokumentai, strategijos. Bus atsižvelgiama į konkrečius Kataro veiksmus užsienio bei vidaus politikoje, kurie patenka į švelniosios galios apibrėžimą, analizuojama nevyriausybinių

organizacijų veikla. Taip pat remiamasi antriniais šaltiniais – knygomis, straipsniais, ekspertiniais komentarais, žiniasklaidos pranešimais, statistiniais rodikliais.

1. Teorinis pagrindas – švelniosios galios balansas

Šiame tyrime aiškinantis Persų įlankos krizės priežastis naudojama neorealizmo teorija. Viena svarbiausių priežasčių kodėl teoriniu pagrindu buvo pasirinkta neorealizmo teorija yra ta, kad realistai galią laiko vienu svarbiausių veiksnių tarptautiniuose santykiuose. Realistai tiki, kad galia yra tarptautinės politikos valiuta.²¹ Todėl ši teorija yra itin tinkama prieiga norint suprasti valstybių elgesį per galios prizmę. Neorealizmo teorija leidžia daryti prielaidą, kad konfliktai gali kilti dėl valstybių galių disbalanso. Vis dėlto, neorealizmo atstovai galią suvokia gana primityviai ir kiek per siaurai norint suprasti šių dienų tarptautinę politiką. Būtent todėl yra pasitelkiamas Joseph Nye sukonstruotas švelniosios galios suvokimas, kuris praplečia realistų galios apibrėžimą ir įtraukia papildomų veiksnių būdingų šiandienos valstybėms. Sukonstruotu teoriniu modeliu bandoma parodyti, kaip auganti švelnioji galia tapo viena iš konflikto priežasčių.

Realizmas savo teorinėmis įžvalgomis aiškinant konfliktus tarp valstybių tapo viena labiausiai dominuojančių tarptautinių santykių teorijų. Pagal realistus valstybės yra pagrindiniai veikėjai tarptautinėje sistemoje, o galia apibrėžia jų padėtį. Valstybėms itin svarbus galios balansas, jos siekia įgauti kuo daugiau galios net ir kitų valstybių sąskaita arba bent išlaikyti turimą galią. Jos yra priverstos taip elgtis, nes anarchiška tarptautinė sistema nepalieka kitos išeities norint išgyventi.²² Vis dėlto, neorealizmo teoretikai yra skirstomi į dvi grupes: puolamojo realizmo bei gynybinio realizmo atstovus. Šios dvi teorinės srovės šiek tiek skiriasi savo logika. Vienas pagrindinių skirtumų yra atsakymas į klausimą, kiek galios valstybėms užtenka, kad jos išgyventų? Puolamasis realizmas į šį klausimą atsakytu taip, kad kiekvienas veikėjas turi siekti maksimizuoti savo galią ir jei aplinkybės leidžia turi siekti tapti hegemonu.²³ Pasak jų, galios maksimizavimas yra efektyviausias kelias išgyventi. Taigi, kuo daugiau galios valstybė sukaups, tuo didesnius šansus ji turės išgyventi negailestingoje tarptautinėje sistemoje. Visiškai kitokia logika vadovaujasi gynybinis realizmas. Pasak šios teorijos srovės atstovų, nėra išmintinga siekti maksimizuoti savo galią, nes sistema tave nubaus jei bandysi įgauti per daug galios.²⁴ Pagal juos, vienos valstybės galios augimas reiškia kitos valstybės saugumo mažėjimą, o tai išprovokuoja

---

²¹John J. Mearsheimer, “Structural realism”, Oxford University press, 2013, 72. <<https://mearsheimer.uchicago.edu/pdfs/StructuralRealism.pdf>> [Žiūrėta 2019.01.07]

²²Ten pat, 71.

²³Ten pat, 75.

²⁴Ten pat, 72.

konfliktus. Atsižvelgiant į tai, siekti kuo daugiau galios kitų valstybių sąskaita norint tapti hegemonu yra kvaila.

Taigi, šiame darbe buvo pasirinkta remtis gynybinio realizmo teorija. Tokį pasirinkimą lėmė tai, kad Kataras nuo savo nepriklausomybės įgavimo 1971 m. nesivėlė į jokių tiesioginius karinius konfliktus Vidurio Rytuose. Vieninteliais Kataro kariniais veiksmai galime laikyti jungimąsi į koalicijas, dalyvavimą karinėse operacijose stabilumui ir taikai regione palaikyti. Verta paminėti ir tai, kad Kataras yra viena silpniausių valstybių Vidurio Rytuose vertinant karinę galią ir tai smarkiai apriboja valstybės galimybes elgtis agresyviai ir siekti hegemono statuso.²⁵ Dar vienas veiksnys lemiantis gynybinio realizmo pasirinkimą yra tas, kad Kataras renkasi ne konfrontaciją, o bendradarbiavimą. Valstybė siekdama saugumo tapo ne vienos organizacijos nare: OPEC (*ang. The Organization of the Petroleum Exporting Countries*), GCC (*ang. Gulf Cooperation Council*), Arabų lyga ir kt. Todėl, aiškinant Kataro vykdomą politiką puolamojo realizmo teorinės prielaidos yra netinkamos.

1.1 Gynybinis realizmas

Pagal neorealizmo teoriją svarbiausi veikėjai pasaulio politikoje yra teritoriškai organizuoti vienetai - valstybės.²⁶ Pasak neorealistų valstybės yra racionalūs veikėjai ir veikia apskaičiuodami kiekvieną savo veiksmą, kad pasiektų savo interesus.²⁷ Gynybinio realizmo atstovai, kaip ir kiti neorealistai visų savo aiškinimų dėmesio centre pastato tarptautinių santykių sistemoje vyraujančią anarchiją. Jie teigia, kad valstybių pagrindinis tikslas yra išgyventi, o viską komplikuoja tai, kad valstybės negali žinoti apie kitų sistemoje esančių valstybių ketinimus. Kitaip tariant, kadangi nėra jokio saugumą užtikrinančio viršvalstybinio darinio, valstybės negali viena kita pasitikėti. Kenneth Waltz, vienas iš gynybinio realizmo pradininkų, teigia, kad galia yra galimai saugumui naudingas išteklius, tačiau galios siekimas gali būti rizikingas.²⁸ Valstybės gali būti nesaugios turėdamos per mažai galios arba turėdamos jos per daug. Kai valstybės sukaupia santykinai per daug galios, kiti tarptautinių santykių veikėjai pradeda prieš ją balansuoti. Taigi, šalių vadovai turi rūpintis, kad valstybė išlaikytų „deramą

---

²⁵ Dominic Dudley, „The 10 Strongest Military Forces In The Middle East“, Forbes, 2018. <<<https://www.forbes.com/sites/dominicdudley/2018/02/26/ten-strongest-military-forces-middle-east/#6ac7fe3f16a2>>> [Žiūrėta 2019 01 21]

²⁶ Patrick James, „Structural Realism and the Causes of War“, *Mershon International Studies* 39(2), 1995, 183. <<https://www.jstor.org/stable/222750>> [Žiūrėta 2019 01 30]

²⁷ John J. Mearsheimer, „Reckless States and Realism“, *International Relations*, 23(2), 2009, 244. <<https://doi.org/10.1177/0047117809104637>> [Žiūrėta 2019 01 27]

²⁸ Kenneth Waltz, „Theory of International Politics“, Boston: Addison-Wesley Publishing Company, 1979, 126

kiekį“ galios maksimizuojant savo saugumą. Kitaip tariant valstybės turi išlaikyti sistemoje egzistuojanti galios balansą.

Pagal neorealizmą, valstybės yra skirstomos į status quo (siekiančios išlaikyti dabartinį galios balansą) bei revizionistines (siekiančios pakeisti galios balansą). Gynybinio realizmo atstovas Ch. L. Glaser, remdamasis struktūrinio realizmo prielaidomis, teigia, kad valstybės siekdamos išgyventi anarchiškoje aplinkoje turėtų ne varžytis tarpusavyje ar vykdyti agresyvią užsienio politiką, o atvirksčiai – bendradarbiauti bei vengti ginklavimosi varžybų.²⁹ Pasak gynybinio realizmo atstovų, valstybės yra racionalūs veikėjai todėl joms naudingiau palaikyti status quo. Anarchinėje sistemoje didžiosios valstybės rūpinasi savo saugumu, tačiau racionaliausia jį užtikrinti išlaikant status quo ir gerai sutariant su kitais, užuot siekus pranašumo. Taip yra todėl, kad per didelės ambicijos parodytų blogas valstybės intencijas ir sukeltų balansavimo reakciją, kuri saugumo siekėjai nepriimtina. Negatyvios saugumo dilemų pasekmės, pavyzdžiui, ginklavimosi varžybos, kyla veikiau dėl nesusikalbėjimo, kai valstybės, nors ir nesiekdamos įsiviešpatauti, tiesiog nemoka įrodyti viena kitai savo gerų ir draugiškų ketinimų.³⁰ Vis dėlto, gynybiniai realistai pripažįsta, kad tarptautinėje sistemoje atsiranda tokių valstybių, kurios siekia keisti galios balansą, tačiau tokias valstybes jie laiko anomalijomis.³¹ Jie teigia, kad status quo valstybių santykiai visada bus paremti saugumo paradoksu dėl neaiškių kitų valstybių ketinimų. Saugumo dilemą gynybinio realizmo teorijoje galime laikyti viena esminių prielaidų, aiškinančių potencialios grėsmės atsiradimą tarptautinėje sistemoje dėl esančio saugumo paradokso. Valstybės siekdamos saugumo kelia pavojų sau, nes dėl pralaimėjimo baimės priklauso ir valstybių elgesio motyvai.³²

Taigi, galima teigti, kad gynybinis realizmas procesus tarptautinių santykių arenoje aiškina pasitelkdamas tarptautinių santykių sistemos struktūrą. Jie itin pabrėžia anarchiškos aplinkos svarbą, kuri nulemia tam tikrus santykius tarp skirtingų sistemos veikėjų. Kitas visiems neorealistams svarbus veiksnys yra galia. Pagal juos galios pasiskirstymas tarp veikėjų nulemia ir jų elgesį. Vis dėlto, neorealizmo teorija yra smarkiai apribota savo siauru galios supratimu. Pagal neorealizmo teoretikus galia yra suprantama tik per materialius resursus. Atsižvelgiant į tai, kad Kataras neprilygsta karine jėga

---

²⁹ Charles L. Glaser, „Realists as Optimists: Cooperation as Self-Help“, *International Security* 19 (3), 1994, p. 50–90.

³⁰ Jaunius Petraitis, „Politinis realizmas tarptautiniuose santykiuose: samprata ir nesusipratimai po šaltojo karo“, *Politologija* 65(1), 2012, 68.
<https://www.researchgate.net/publication/330582730_POLITINIS_REALIZMAS_TARPTAUTINIUIOSE_SANTYKIUOSE_SAMPRATA_IR_NESUSIPRATIMAI_PO_SALTOJO_KARO> [Žiūrėta 2019 04 24]

³¹ Sten Rynning, Stefano Guzzini, „Realism and Foreign Policy Analysis“, Copenhagen Peace Research Institute, 2001, 13.
<< https://www.researchgate.net/publication/237465426_Realism_and_Foreign_Policy_Analysis>> [Žiūrėta 2019 01 30]

³² Barry Buzan, „Žmonės, valstybės ir baimė. Tarptautinio saugumo studijos po šaltojo karo“, Vilnius: Eurigrimas, 1997, 362.

savo kaimynėms, gynybinis realizmas nėra įgalus paaiškinti kodėl kilo Persijos įlankos krizė. Norint tai padaryti būtina papildyti teoriją ir praplėsti realistišką galios suvokimą. Darant prielaidą, kad krizė kilo dėl Kataro švelniosios galios augimo, o tuo pačiu ir įtakos regione augimo, privaloma atsižvelgti ne į karinės, o į švelniosios galios elementus. Todėl, toliau bus pristatomi pagrindiniai švelniosios galios principai ir jos suderinamumas su gynybinio realizmo teorija.

1.2 Švelnioji galia

Švelniosios galios (ang. Soft power) apibrėžimas pirmą kartą buvo panaudotas 1990 m., Harvardo profesoriaus Joseph Nye.³³ Atvesdamas šią sąvoką į tarptautinių santykių ekspertų žodyną, J. Nye iš esmės norėjo oponuoti tuo metu dominavusiai realizmo teorijai. Savo darbuose Joseph Nye nevengdavo kritikuoti pernelyg militaristinės Jungtinių Amerikos Valstijų užsienio politikos ir ragino atkreipti dėmesį į alternatyvias galios formas, kurios nėra išnaudojamos. Vertinant šiandienos tarptautinę galią, faktoriai tokie kaip technologijos, švietimas, ekonominis augimas tampa vis svarbesni, o geografija, populiacija bei žaliavos vis labiau praranda savo svarbumą.³⁴ Kitaip tariant, autorius pabrėžia tendencijas, kad galia ir jos resursai iš apčiuopiamų tampa vis labiau neapčiuopiami, todėl būtina iš naujo apsibrėžti galios suvokimą.

Socialiniuose moksluose galia suprantama kaip tam tikras subjektų tarpusavio santykis, kuomet „vienas veikėjas gali priversti kitą daryti tai, ko pastarasis kitu atveju nedarytų“, t. y. galia reiškia galimybę kontroliuoti pasekmes.³⁵ Su tokiu galios apibrėžimu sutinka ir J. Nye, tačiau autorius papildo, kad galimybę kontroliuoti pasekmes galima turėti naudojant kelis instrumentus: prievartą (ang. coercion), ekonominį paskatinimą (ang. payment) arba remiantis savo patrauklumu bei įtikinėjimu (ang. attraction and persuasion). Būtent švelnioji galia remiasi tuo, kad norimų rezultatų pasieki per savo patrauklumą, o ne per prievartą ar ekonominius paskatinimus.³⁶ Pagal J. Nye valstybės švelnioji galia slypi 3 pagrindiniuose resursuose: kultūroje (kur galima atskleisti savo patrauklumą), politinėse vertybėse (kurios deklaruojamos šalies viduje ir užsienyje) bei užsienio politikoje (kur tave mato kaip

---

³³ Joseph Nye, „Think Again: Soft Power“, Foreign Policy, 2006. <<https://foreignpolicy.com/2006/02/23/think-again-soft-power/>> [Žiūrėta 2018 08 28]

³⁴ Joseph Nye, „Power in the global information age: From realism to globalization“. Routledge, 2004, 55.

³⁵ Vytautas Isoda, „Minkštosios galios generavimas ir reikšmė valstybių užsienio politikoje XXI amžiuje: JAV atvejis.“, Politikos mokslų almanachas (07), Vytauto Didžiojo universitetas, 2010, 95. <<http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:6135172/datastreams/MAIN/content>> [Žiūrėta 2018 08 28]

³⁶ Joseph Nye, „Soft power: the origins and political progress of a concept“, Palgrave communications (3), 2017, 1. <<https://www.nature.com/articles/palcomms20178>> [Žiūrėta 2018 08 29]

teisėtą moralinį autoritetą).³⁷ Būtent šie resursai ir kuria patrauklumą, kuris dažniausias veda link kitų veikėjų nuolankumo. Norint, kad švelniosios galios resursai virstu patrauklumu tam reikalingi švelniosios galios kanalai. Joseph Nye labiausiai išryškina 4 kanalus: viešojo diplomatija, transliavimas (ang. broadcasting), mainai bei parama.³⁸ Per šiuos kanalus švelniosios galios šaltiniai pasiekia savo taikinius ir jei švelnioji galia suveikia teisingai galima tikėtis rezultatų. Joseph Nye išskiria du švelniosios galios veikimo būdus: tiesioginį ir netiesioginį.³⁹ Tiesioginis veikimo būdas apibrėžiamas, kaip švelniosios galios veikimas per kitos valstybės lyderį (elita ir jo tinklus). Tokiu atveju švelniosios galios taikiny yra valstybės B lyderis ir jis susižavi valstybės A lyderio malonumu, kompetencija, charizma ir pan. Taip valstybė B gali būti paveikiama valstybės A naudai. Kitas būdas – netiesioginis, veikia per visuomenę ir trečiąsias šalis. Valstybė A savo švelniąją galia nukreipia į valstybės B visuomenę. Paveikus šią visuomenę ji gali pradėti daryti spaudimą savo valstybės elitui priimti sprendimus naudingus valstybei A.

Kadangi šiame darbe švelniosios galios suvokimas yra derinamas su neorealizmo teorija, būtina atsižvelgti į šių teorijų tinkamumą. J. Nye paprastai yra priskiriamas neoliberalizmo teorijos atstovams, todėl galima pamanyti, kad šios teorijos yra sunkiai suderinamos tarpusavyje. Vis dėlto, pats mokslininkas teigia, kad švelniosios galios teorija nesikerta su realizmo stovykla: „Švelnioji galia nėra idealizmo ar liberalizmo forma. Tai yra tiesiog galios forma, kelias pasiekti norimus rezultatus“.⁴⁰ Pati švelniosios galios samprata neprieštarauja neorealizmo teorijos galios sampratai. Joseph Nye sukonstruotas švelniosios galios suvokimas peržengia neorealistinę galios suvokimą, nes į galios šaltinių sąrašą įtraukia ne tik tradicinius, materialius galios šaltinius (karinę galią, ekonomiką, populiaciją ir pan.) bet ir mažiau materialius, sunkiau apčiuopiamus resursus. Kaip pastebi doc. dr. Vytautas Isoda: „Jau anksčiau įvairūs autoriai bandė papildyti materialistinę neorealizmo pradininko Kenneth Waltz pasiskirsčiusios galios ir pajėgumų modelį tarptautinės politikos sisteminėje analizėje, ir nors minkštosios galios teorijos autorius J. Nye dažniausiai priskiriamas neoliberalų stovyklai, ši jo teorija veikia išplečia ir papildo nei paneigia neorealistinę galios sampratą.“⁴¹

Apibendrinant, švelniosios galios įkomponavimas iš tiesų praplečia neorealizmo teoriją galios suvokimo aspektu. Toks dviejų teorijų sugretinimas gali padėti paaiškinti šiuolaikinėje tarptautinėje arenoje vykstančius procesus. Remiantis vien neorealizmo teorija, Kataras neprilygtų savo galia tokioms valstybėms kaip Saudo Arabija ar Jungtiniai Arabų Emiratai. Vis dėlto, vertinant tarpvalstybinių galių

---

³⁷ Joseph Nye, „The Future of Power“, PublicAffairs, 2011, 117.

³⁸ Ten pat, 94.

³⁹ Ten pat, 132.

⁴⁰ Ten pat, 115.

⁴¹ Isoda, 95.

balansą per Joseph Nye švelniosios galios prizmę, galime pamatyti visai kitokį vaizdą. Atsižvelgiant į tai, kad Kataro švelniosios galios augimas pastaruoju metu buvo vis dažniau pastebimas ekspertų, galima manyti, kad Kataras tokiu savo galios augimu išprovokavo Saudo Arabiją. Todėl toliau bus aiškinamasi, kaip Kataras sugeba išnaudoti savo švelniosios galios potencialą bei bus siekiama sužinoti ar tai galėjo trukdyti Saudo Arabijos interesams.

2. Kataro diplomatinė krizė

Norint išsiaiškinti Kataro diplomatinės krizės priežastis, svarbu susipažinti su pačiu konfliktu, jo eiga bei svarbiausiais faktais. Vienas svarbiausių šio skyriaus uždavinių yra išnagrinėti Katarui paskelbtą ultimatumą, duotą 13 punktų reikalavimų sąrašą. Būtent šis reikalavimų sąrašas gali suteikti iš tiesų naudingų įžvalgų papildant gautus tyrimo rezultatus. Taip pat, tai gali padėti atskleisti papildomus Saudo Arabijos motyvus inicijuoti krizę. Be to, norint suprasti konflikto kontekstą būtina atsižvelgti ir į tarpvalstybinių santykių priešistorę.

Kataras nepriklausomybę įgavo 1971 m., kuomet iš valstybės pasitraukė Didžioji Britanija. Vis dėlto nauja šalis negalėjo būti visiškai nepriklausoma. Saudo Arabijos dominavimas regione lėmė Kataro prisitaikymą prie situacijos. Norėdama išlaikyti valstybės saugumą, Kataro valdžia turėjo palaikyti gerus ir glaudžius santykius su Saudo Arabija. Tai lėmė itin apribotą užsienio politikos savarankiškumą. Kataras kaip ir kitos silpnosios Persijos įlankos valstybės buvo Saudo Arabijos įtakos zonoje ir vykdė tokią užsienio politiką kokios pageidavo Riadas.⁴² Vis dėlto situacija smarkiai pasikeitė, kuomet į valdžią 1995 m. atėjo Hamad bin Khalifa Al Thani. Kataro dabartinio lyderio tėvas visiškai praplėtė šalies vykdomą užsienio politiką, pradėjo vis glaudesnius santykius su tokiomis valstybėmis kaip Iranas bei Izraelis, o tai ypač nepatiko Saudo Arabijai.⁴³ Nėgana to, naujasis valstybės vadovas suteikė daugiau laisvės valstybės žiniasklaidoje bei 1996 m. įsteigė televizijos kanalą „Al - Jazeera“, laikomą pavyzdiniu necenzūruotų naujienų Arabų valstybėse šaltiniu. Toks, visą Arabų pasaulį aprėpiantis Kataro įrankis, paprastų žmonių buvo sutiktas kaip „dovana“, tačiau kitų Arabų šalių valdžios tai sutiko priešišškai.⁴⁴ Įtvirtinant savo saugumą chaotiškame regione, Kataras investavo 1 mlrd. JAV dolerių ir pastatė karinę oro pajėgų bazę „Al Udeid“. Ši karinė oro pajėgų bazė tapo namais Jungtinių Amerikos Valstijų kariams

---

⁴² David, B. Roberts, “Understanding Qatar's Foreign Policy Objectives”, *Mediterranean Politics* (17) no. 2, 2012, 235. <<https://doi.org/10.1080/13629395.2012.695123>> [Žiūrėta 2018 08 28]

⁴³ Lina Khatib, 418.

⁴⁴ Ezzeddine Abdelmoula, “Al Jazeera and Democratization: The Rise of the Arab Public Sphere”, Routledge, London, 2015, 81.

bei karinei technikai, kuri buvo ypač reikalinga JAV kovojant Afganistane bei Irake.⁴⁵ Toks JAV karinių pajėgų įsileidimas į šalį ne tik užmezgė naudingus dvišalius santykius, bet ir iš dalies tapo Kataro saugumo garantu. Taip pamažu Kataras tapo vis labiau nepriklausomas nuo Saudo Arabijos įtakos ir tapo reikšmingu veikėju regiono politikoje.

Kataro diplomatinė krizė prasidėjo 2017 m. birželio mėnesį, kai Saudo Arabija, Jungtiniai Arabų Emiratai, Bahreinas, Egiptas ir kt. nutraukė diplomatinius santykius su Kataru. Taip pat kiekviena valstybė uždraudė Kataro lėktuvams bei laivams patekti į jų oro erdvę, teritorinius vandenius. Nėgana to, Saudo Arabija užblokavo vienintelį sausumos kelią. Taip Kataras tapo praktiškai izoliuotas nuo likusio pasaulio. Saudo Arabijos vedama koalicija savo veiksmus iš esmės grindė Kataro valstybės finansine parama ekstremistinėms grupuotėms, kuri pažeidė 2014 m. susitarimą tarp Persijos įlankos arabų šalių bendradarbiavimo tarybos (GCC) valstybių.⁴⁶ Saudo Arabija, Jungtiniai Arabų Emiratai, Egiptas ir Bahreinas per tarpininkaujančią valstybę – Kuveitą, Kataro vyriausybei įteikė 13 reikalavimų sąrašą⁴⁷:

1. Pažaboti diplomatinius ryšius su Iranu ir nutraukti ten vykdomas diplomatinės misijas. Galimi tik komerciniai santykiai, kurie neprieštaruja JAV ir tarptautinės bendruomenės įvestoms sankcijoms.
2. Išduoti Irano Revoliucinės gvardijos narius ir nutraukti bet kokią karinį bendradarbiavimą.
3. Kataras privalo nutraukti ryšius su visomis teroristinėmis organizacijomis, įskaitant musulmonų Broliją (ang. Muslim Brotherhood), Islamo valstybę, Al-Qaeda, Hezbollah bei oficialiai paskelbti šias organizacijas teroristinėmis.
4. Uždaryti Al-Jazeera ir visas jos dukterines stotis.
5. Uždaryti visas naujienų agentūras, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai yra finansuojamos Kataro, įskaitant Arabi21, Rassd, Al-Araby Al-Jadeed ir Middle East Eye.
6. Uždaryti Turkijos karines bazines Kataro ir su šia valstybe nutraukti bet kokią karinį bendradarbiavimą Kataro teritorijoje.
7. Sustabdyti visokeriopą fizinių asmenų, grupių bei organizacijų finansavimą, kurios Saudo Arabijoje, JAE, Egipte, Bahreine, JAV ir kitose pasaulio valstybėse yra traktuojamos kaip teroristinės.

---

⁴⁵ David B. Roberts, 235.

⁴⁶ BBC News, "Qatar crisis: What you need to know", 2017. <<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-40173757>> [Žiūrėta 2019 02 20]

⁴⁷ Patrick Wintour, „Qatar given 10 days to meet 13 sweeping demands by Saudi Arabia“, The Guardian, 2017.<<https://www.theguardian.com/world/2017/jun/23/close-al-jazeera-saudi-arabia-issues-qatar-with-13-demands-to-end-blockade>> [Žiūrėta 2019 02 20]

8. Perduoti „terroristines figūras“ ir ieškomus asmenis iš Saudo Arabijos, JAE, Egipto ir Bahreino jų gimtosioms valstybėms. Užšaldyti jų turtą ir suteikti bet kokią reikalingą informaciją apie jų rezidavimą, judėjimą bei finansus.
9. Nustoti kištis į kitų suverenių valstybių vidaus reikalus. Nustoti teikti pilietybes ieškomiems asmenims iš Saudo Arabijos, JAE, Egipto ir Bahreino. Atšaukti Kataro pilietybę jau esantiems piliečiams, jei tokia pilietybė pažeidžia jų gimtųjų valstybių įstatymus.
10. Sustabdyti bet kokius kontaktus su Saudo Arabijos, JAE, Egipto ir Bahreino politinėmis opozicijomis. Perduoti visus dokumentus, kuriuose išsamiai aprašomi ankstesni Kataro kontaktai bei parama šioms opozicinėms grupėms.
11. Sumokėti reparacijas bei kompensacijas už gyvybių netekimą ir finansinius nuostolius, kurių priežastis buvo pastarųjų metų Kataro vykdoma politika. Tikslī suma bus nustatyta koordinuojant su Kataru.
12. Susiderinti su kitomis Persijos įlankos ir Arabų valstybėmis karine, politine, ekonomine ir socialine prasme bei laikytis 2014 m. susitarimo su Saudo Arabija.
13. Sutikti su mėnesiniais auditais pirmaisiais metais, kai reikalavimai bus įvykdyti, tada ketvirčio auditais antraisiais metais. Kataro priežiūra bus vykdoma 10 metų.

Būtent su tokiais savo kaimynių reikalavimais Kataras turėjo sutikti per 10 dienų. Atidžiau peržvelgus reikalavimų sąrašą galima pastebėti ir išskirti kelias sferas, kuriose Kataras būtų paveiktas. Žinoma, dalis reikalavimų yra tiesiogiai susieti su teroristinėmis organizacijomis. Tačiau kiti reikalavimai, tokie kaip 1, 2, 6, 12 punktai, yra visiškai nukreipti prieš savarankišką Kataro užsienio politiką. Šiais reikalavimais blokados dalyvės siekia reguliuoti Kataro diplomatinis santykius, vykdomą užsienio politiką. Tuo tarpu, 4 ir 5 punktai tiesiogiai nurodo Katarui uždaryti visas šalies žiniasklaidos grupes, tarp jų ir vieną svarbiausių Kataro švelniosios galios įrankių – Al – Jazeera. 8, 9 bei 10 punktai iš esmės atima tai, ką Joseph Nye vadina vienu kertiniu švelniosios galios kanalu – paramą. Konkrečiai 8 bei 9 punktai gali būti interpretuojami kaip politinio prieglobsčio dėl persekiojimo gavusių žmonių išdavimas. Kataras regione yra laikomas kaip viena politiškai atviriausių erdvių, suteikdama politinį prieglobstį tremtiniams bei pabėgėliams valstybė rodo savo empatiją arabų masėms.⁴⁸ Akivaizdu, kad kaimyninėms valstybėms tai nepatinka. Galiausiai 12 punktas tiesiogiai įsako susiderinti su kitomis arabų pasaulio valstybėmis ir atsisakyti didesnių politinių ambicijų regione.

---

⁴⁸ Richard Falk, „The Gulf Crisis Reassessed“, Foreign Policy Journal, 2018. <<https://www.foreignpolicyjournal.com/2018/03/14/the-gulf-crisis-reassessed/>> [Žiūrėta 2019 02 20]

Ne vienas politikas, ekspertas bei apžvalgininkas pastebi, kad blokados iniciatorės netrykšta noru susitarti, nes jų reikalavimai nėra realistiški. Jungtinės Karalystės užsienio reikalų sekretorius Boris Johnson teigė, kad „įlankos vienybė gali būti atkurta tik tada, kai visos valstybės bus pasiruošusios diskusijai ir reikalavimams, kurie yra išmatuojami bei realistiški.“⁴⁹ Nors JAV prezidentas Donald Trump Katarą pavadino terorizmo rojumi, tuometinis JAV sekretorius Rex Tillerson, po pateikto reikalavimų sąrašo abejojo Saudo Arabijos tikraisiais blokados motyvais.⁵⁰ Apžvalgininkas Daniel Larison pastebi, kad jokia vyriausybė nesutiktų su tokiu viską dengiančiu, nerealistišku ultimatumu. Jis teigia, kad tokiu ultimatumu buvo tikimasi Kataro atmetimo, nes tai lemtų galimybę konfliktui toliau eskaluotis.⁵¹ Pati Kataro vyriausybė ultimatumą taip pat laiko nerealistišku. Kataro užsienio reikalų ministras pabrėžė, kad sudarytas reikalavimų sąrašas buvo specialiai paruoštas atmetimui bei pridūrė, kad Kataras nesutiks su niekuo kas pažeidžia valstybės suverenitetą.⁵²

Apibendrinant, konflikto bei pateikto reikalavimų sąrašo analizė suteikia naudingų įžvalgų šiam tyrimui. Analizė parodė, kaip laikui bėgant kito Kataro ir Saudo Arabijos santykiai bei atskleidė veiksnius į kuriuos yra nutaikyti Persijos įlankos valstybių reikalavimai. Atsižvelgiant į tarptautinius santykius regione dar praeitame amžiuje tampa aišku, kad Saudo Arabija visada turėjo užmojų išlaikyti lyderystę regione. Valstybės galia, aktyvi užsienio politika per steigiamas tarptautines institucijas leido netiesiogiai reguliuoti silpnesnių kaimynių vykdomą politiką. Vis dėlto pasikeitimai Kataro valdžioje lėmė pasikeitimus ir Kataro geopolitinėje situacijoje. Naujasis valstybės vadovas perorientavo Kataro užsienio politiką, surado naujų sąjungininkų, tarp kurių JAV vaidino svarbų vaidmenį užtikrinant saugumą. Al – Jazeera įsteigimas buvo vienas svarbiausių veiksnių leidusių Katarui turėti svarbų vaidmenį regione. Gamtiniais ištekliais itin turtingas Kataras laikui bėgant išsilaisvino iš Saudo Arabijos įtakos zonos ir pradėjo veikti savarankiškai. Aktyvi užsienio politika regione ir pasaulyje, išvystyta pasaulinio lygio medijų agentūra Al – Jazeera, inovatoriškumas Arabų valstybių kontekste, Katarui per daugiau nei 20 metų leido tapti ryškiu žaidėju Vidurio Rytuose. Galima teigti, kad toks išsišokimas nepatiko hegemono titulo siekiančiai Saudo Arabijai. Panašu, kad GCC valstybės naudodamos terorizmo „kortą“, sudarė reikalavimų sąrašą, kuris yra nutaikytas į Kataro švelniosios galios strategiją.

---

⁴⁹ Patrick Wintour, „Qatar given 10 days to meet 13 sweeping demands by Saudi Arabia“, The Guardian, 2017. <<https://www.theguardian.com/world/2017/jun/23/close-al-jazeera-saudi-arabia-issues-qatar-with-13-demands-to-end-blockade>> [Žiūrėta 2019 02 20]

⁵⁰ Ten pat.

⁵¹ Daniel Larison, „The Qatar Crisis and the Absurd Saudi Ultimatum“, The American Conservative, 2017. <<https://www.theamericanconservative.com/larison/the-qatar-crisis-and-the-absurd-saudi-ultimatum/>> [Žiūrėta 2019 02 20]

⁵² Philip Pullella, „Qatar says Arab states' demands 'made to be rejected', says open to talks“, Reuters, 2017. <<https://www.reuters.com/article/us-gulf-qatar-idUSKBN19M3NS>> [Žiūrėta 2019 02 20]

3. Kataro švelnioji galia ir jos taikymas

Pradedant tirti, kaip Kataro švelnioji galia galėjo iššaukti Kataro diplomatinę krizę, būtina padaryti detalesnę valstybės švelniosios galios analizę. Jau dabar viešojoje erdvėje, akademinuose darbuose sutiksime nuomonių, kad Kataras tarptautinėje politikoje visai nepanašus į mažą valstybę. Galima pastebėti, kad valstybės reikšmė tarptautiniu mastu visai neatspindi Kataro dydžio. Tradiciškai valstybių „svoris“ tarptautinėje arenoje būdavo apibrėžtas per materialius resursus, ypatingas dėmesys buvo skiriamas šalies karinei galiai. Vis dėlto Kataras savo karine galia neprilygsta didžiosioms galioms regione, tuo labiau pasaulyje, todėl natūralu, kad kyla klausimas kaip maža Vidurio Rytų valstybė sugebėjo tapti reikšminga veikėja. Į tokius klausimus geriausiai gali atsakyti Joseph Nye pradėtas ir plėtotas švelniosios galios konceptas. Todėl šiame skyriuje dėmesys bus skiriamas Kataro švelniajai galiai.

Joseph Nye savo švelniosios galios konstrukte išskiria kelis kertinius elementus. Autorius teigia, kad valstybių švelnioji galia laikosi ant 3 pagrindinių resursų: kultūros, politinių vertybių bei užsienio politikos. Dar labiau praplėsdamas švelniosios galios šaltinius J. Nye pabrėžia ir technologinės pažangos bei švietimo vaidmenį.⁵³ Taigi, norint suprasti Kataro švelniosios galios galimybes bei perspektyvas privaloma įsigilinti į kiekvieną galios šaltinį atskirai.

3.1 Kultūra

Pagal Joseph Nye, kultūrą galime laikyti vienu galingiausių resursų, jeigu ji patraukli kitoms valstybėms. Autorius teigia, kad kultūra yra praktikų rinkinys, kuris sukuria reikšmę visuomenei ir ji turi daug apraiškų.⁵⁴ Mokslininkas kultūrą skiria į dvi rūšis: aukštoji kultūra ir populiarioji kultūra. Į aukštosios kultūros rėmus autorius priskiria literatūrą, meną, švietimą ir teigia, kad ji daugiausiai nutaikyta į elitą. Populiarioji kultūra tai masėms skirtos pramogos. Atsižvelgiant į tai, kad Kataras yra viena turtingiausių pasaulio valstybių, galima teigti, kad iš gamtinių išteklių praturtėjusi valstybė turi visas galimybes skirti dideles investicijas kultūrai.

Aukštoji kultūra. Pagal Joseph Nye aukštoji kultūra yra apibrėžiama gana plačiai. Į šią sąvoką gali įeiti ne tik menas, literatūra, bet ir mada, muziejai ir pan. Praktiškai viskas, kas gali padėti Katarą pristatyti kaip patrauklų inteligentiškų, išsilavinusių žmonių traukos centrą. Iš dalies tai suteikia galimybę

⁵³ Joseph Nye, „Power in the global information age: From realism to globalization“. Routledge, 2004, 55.

⁵⁴ Joseph Nye, “Public Diplomacy and Soft Power.” *The Annals of the American Academy of Political Science and Social Science* 616 (1), 2008, 96. <<https://doi.org/10.1177/0002716207311699>> [Žiūrėta 2019 02 20]

pristatyti viso Arabų pasaulio kultūrą taip, kaip valstybei yra naudinga. Aukštoji kultūra yra puiki kultūrinės diplomatijos priemonė, kuri gali pasitarnauti projektuojant teigiamą nacionalinį įvaizdį bei didinant tarptautinį matomumą. Be to, tai gali sustiprinti elito primetamą nacionalinio identiteto naratyvą valstybės viduje. Nors kultūra neatrodo tas veiksnys, kuriuo valstybės galėtų konkuruoti tarpusavyje, panašu, kad Vidurio rytuose jau keletą metų vyksta arši kultūrinė konkurencija.⁵⁵ Šioje kovoje Kataras meta rimtą iššūkį.

Didžiąją dalį valstybės kultūros neabejotinai kuria 2005 m. įkurta Kataro vyriausybės valdoma organizacija „Qatar Museums“. Po šia organizacija slypi dar kelios organizacijos, tokios kaip: „Qatar Museums Authority“, „Museum of Islamic Art“, „National Museum of Qatar“, „Mathaf: Arab Museum of Modern Art“, „ALRIWAQ“ bei „Katar“. Taip skėčio principu įkurtos organizacijos apima praktiškai visą valstybės kultūrą. Valdymą palengvina tai, kad tokia struktūra sutelkia visą valdžią į valstybės vadovo ir jo šeimos rankas. Organizacijai „Qatar Museums“ vadovauja dabartinio valstybės vadovo sesuo Al-Mayassa Al-Thani. Pastaroji 2013 m. „ArtReview“ reitingo buvo išrinkta įtakingiausiu žmogumi meno pasaulyje, 2014 m. pateko tarp 100 įtakingiausių žmonių „Time“ reitinge ir tarp 100 įtakingiausių moterų pasaulyje „Forbes“ reitinge. „Qatar Museums“ metinį biudžetą sudaro 1 mlrd. JAV dolerių, todėl valstybė turi galimybes susipirkti vertingiausius pasaulyje meno kūrinius, kurie pritraukia didelį skaičių turistų.⁵⁶ Kataro misija kaupti vertingus meno kūrinius ir išsaugoti istorinius artefaktus strategiškai pastato valstybės vadovus meno pasaulio aukštumoje. Kataras jau dabar sukaupe didžiausią pasaulyje modernaus ir šiuolaikinio arabų meno kolekciją.⁵⁷ 2008 m. atidarius „Museum of Islamic Art“ užsienio apžvalgininkai negailėjo pagyrų naujam kultūros objektui. Pavyzdžiui, „New York Times“ architektūros kritikas Nicolai Ouroussoff savo straipsnyje apie naująjį muziejų atsiliepė kaip apie „milžiniškas pastangas Katarą transformuoti į meno traukos centrą, su didžiausia islamiško meno kolekcija“.⁵⁸ Iš tiesų, Doha investuodama į tokius kultūros projektus, tarptautinę, o ypač regioninę bendruomenę gali sužavėti savo patrauklumu ir teigiamu islamiškosios kultūros pristatymu. Kai vakarų žiniasklaidos erdvėje naujienos iš Vidurio Rytų regiono dažniausiai būna susijusios su konfliktais ar terorizmu, Kataras į save atkreipia dėmesį iš teigiamos pusės. Kaip pati Kataro muziejų vadovė Al-

---

⁵⁵ Michael B. Greenwald, “The New Race for Contemporary Arts Dominance in the Middle East”, Belfer Center, 2018. <<https://www.belfercenter.org/publication/new-race-contemporary-arts-dominance-middle-east>> [Žiūrėta 2019 02 20]

⁵⁶ Wided Rihana Khadraoui, “Vibrant art scene inspires cooperation, competition in Gulf”, Middle East Institute, 2018. <<https://www.mei.edu/publications/vibrant-art-scene-inspires-cooperation-competition-gulf>> [Žiūrėta 2019 02 19]

⁵⁷ Ten pat.

⁵⁸ Nicolai Ouroussoff, “In Qatar, an Art Museum of Imposing Simplicity”, New York Times, 2008. <<https://www.nytimes.com/2008/11/24/arts/design/24muse.html>> [Žiūrėta 2019 02 19]

Mayassa Al-Thani teigia: „Mes norime parodyti, kad islamiškoji civilizacija yra taiki ir visada buvo už toleranciją bei gyvenimą tarp skirtingų žmonių“.⁵⁹

Organizacija „Qatar Museums“ kiekvienais metais vykdo tarptautinių kultūros mainų projektus pasirenkant vis kitą valstybę. Mainų programos tikslas pristatyti valstybę tarptautinei bendruomenei, pasitelkiant parodas, festivalius bei konkursus. Projektas nuo 2012 m. apėmė tokias valstybes kaip Japoniją, Jungtinę Karalystę, Braziliją, Turkiją, Kiniją, Vokietiją bei Rusiją. Žinoma, visos investicijos yra gerai apgalvota strategija, turinti atnešti valstybei naudos. Išanalizavus „Kataro nacionalinės plėtros strategiją 2011-2016 metams“, galima pastebėti, kad vyriausybė didelį dėmesį skiria kultūriniam mainams. Strategijoje rašoma, kad suintensyvinus kultūrinius mainus su arabų regiono ir pasaulio valstybėmis, bus sukurtas Kataro teigiamas įvaizdis, kuris sustiprins tarptautinius ryšius. Taip pat, atvedant didžiausius kultūrinius renginius bei parodas į Dohą, bus sustiprintas Kataro, kaip kultūros centro regione įvaizdis ir sustiprinta lyderės pozicija pasaulio bendruomenėje.⁶⁰ Iš šios strategijos galima suprasti, kad Kataras turi aiškias ambicijas tapti kultūros centru mažiausiai regioniniu lygmeniu, neatmetant galimybės lyderiauti visame pasaulyje.

Taigi, aukštoji kultūra yra neišskiriamas švelniosios galios šaltinis. Nors ši kultūros dalis neapėmė didelių masių žmonių, kaip populiarioji kultūra, ji yra svarbi elitų lygmenyje. Analizuojant Kataro aukštosios kultūros šaltinius paaiškėjo, kad valstybė yra gerai išvysčiusi kultūrinių organizacijų tinklą, kuris padeda centralizuotai vykdyti valstybei palankią kultūrinę politiką. Kiekvienais metais išleidžiant apie 1 mlrd. dolerių kultūrai, valstybė surinko įspūdingas modernaus ir šiuolaikinio meno kolekcijas, tarp jų ir islamiško pasaulio meno kurinius bei artefaktus. Toks meno supirkimas ne tik pritraukia viso pasaulio turistus, bet ir padeda formuoti nacionalinę tapatybę. Atsižvelgiant į tai, kad Kataras apie 88% populiacijos sudaro imigrantai iš kitų regiono bei pietų Azijos valstybių, kultūra tampa vienu iš įrankių sukurti nacionalinį identitetą, surasti bendrumą tarp skirtingų kultūrų.⁶¹ Be to, tarptautinės kultūrinės mainų programos prisideda prie Kataro žinomumo tarptautinėje bendruomenėje, leidžia pateikti Katarą kaip tiltą tarp Vakarų ir Rytų, modernybės ir tradicijos bei padeda įsitvirtinti pasaulio kultūros ir politikos tinkle.

Švietimas. Dėka didžiulių gamtinių dujų ir naftos išteklių, Kataras turi galimybę investuoti didelius pinigus į švietimo gerinimą šalyje. Valstybė yra viena lyderių pasaulyje pagal švietimui

---

⁵⁹ Eggeling, 721.

⁶⁰ General Secretariat for Development Planning, “Qatar National Development Strategy 2011 - 2016”, 2011. <https://www.mdps.gov.qa/en/knowledge/HomePagePublications/Qatar_NDS_reprint_complete_lowres_16May.pdf> [Žiūrėta 2019 02 19]

⁶¹ Jure Snój, “Population of Qatar by nationality - 2017 report”, Priya DSouza Communications, 2017. <<http://priyadsouza.com/population-of-qatar-by-nationality-in-2017/>> [Žiūrėta 2019 01 15]

skiriamus procentus nuo BVP.⁶² Statistiškai 2004 m. Katara suaugusių žmonių raštingumas siekė 89 %, 2015 m. duomenimis rašyti bei skaityti mokančių suaugusių procentas pakilo iki 97,8%.⁶³ Tam tikra prasme liberalų Kataro veidą Arabų valstybių kontekste rodo moterų raštingumo procentas, kuris siekia 86,7 % ir yra didžiausias visame regione.⁶⁴ Vis dėlto viena svarbiausių figūrų Kataro švietimo politikoje galima laikyti 1995 m. įkurtą „Qatar Foundation“. Transformuojant Katarą į mokslo centrą regione, šis fondas prisidėjo prie daug įvairių švietimo, mokslo ir kultūros projektų. Vienu iš stambiausių projektų mokslo srityje galima laikyti 1997 m. įkurtą „Education City“. Šis 14 kvadratinį kilometrų mokslo centras tapo namais prestižiniams vakarų universitetams iš JAV, Jungtinės Karalystės bei Prancūzijos. Savo skyrius čia atidarė tokie universitetai kaip Georgetown, Northwestern, Texas A&M bei University College London ir kt.⁶⁵ 2008 m. Katara atidarė mokslo ir technologijų parkas veikiantis kaip jungtis tarp universitetų ir industrijos.⁶⁶ Kataras dažnai vertinamas išorės stebėtojų dėl lyčių lygybės švietimo sistemoje. Pagal BTI transformacijos indeksą beveik trečdalis studentų yra moterys.⁶⁷ Prie to smarkiai prisideda dabartinio valstybės vadovo motina Moza bint Nasser, kuri būdama viena iš Kataro fondo valdybos narių užtikrina vis didesnę moterų išsilavinimą.⁶⁸ Taigi, per pora dešimtmečių vyriausybės valdomas Kataro fondas užtikrino aukštus standartus atitinkantį išsilavinimą, prieinamą visiems - nuo mokyklos iki universiteto.

Vis dėlto švietimo sferoje Kataras veikia ne tik valstybės viduje, bet ir užsienyje. 2007 m. Kataro fondas įsteigė kitą nepelno siekiančią organizaciją „Kataro tarptautinis fondas“ Jungtinėse Amerikos valstijose. KTF pagrindinis tikslas kultūrų sujungimas ir pasaulinio pilietiškumo skatinimas per švietimą.⁶⁹ Kitaip tariant organizacija skatina arabų kalbą JAV, Kanadoje, Jungtinėje Karalystėje bei Brazilijoje per savo arabiškų mokyklų, kalbos ir kultūros projektus, kurie buvo pradėti 2009 m.⁷⁰ Organizacija nori supažindinti su arabiška kultūra užsienio piliečius ir sukurti aktyvią pasaulinę

---

⁶² Osman Antwi-Boateng, 4.

⁶³ Knoema, „Qatar - Adult (15+) literacy rate“, 2016. <<https://knoema.com/atlas/Qatar/topics/Education/Literacy/Adult-literacy-rate> >

⁶⁴ Osman Antwi-Boateng, 4.

⁶⁵ Susan Svrluga, “U.S. universities in Qatar wary of diplomatic upheaval isolating the country”, Washington Post, 2017. <https://www.washingtonpost.com/news/grade-point/wp/2017/06/12/u-s-universities-in-qatar-wary-of-diplomatic-upheaval-isolating-the-country/?utm_term=.7a7acb93b36e> [Žiūrėta 2019 02 19]

⁶⁶ Transformation index BTI, „BTI 2012 | Qatar Country Report“, 2016. <<https://www.bti-project.org/de/berichte/laenderberichte/detail/itc/qat/ity/2016/itr/mena/> > [Žiūrėta 2019 02 19]

⁶⁷ Ten pat.

⁶⁸ Paul Michael Brannagan Richard Giulianotti, “The soft power–soft disempowerment nexus: the case of Qatar”, International Affairs, 94 (5), 2018, <<https://doi.org/10.1093/ia/iiy125>> [Žiūrėta 2019 02 20]

⁶⁹ Kristin A. Eggeling, “Cultural diplomacy in Qatar: between ‘virtual enlargement’, national identity construction and elite legitimation”, International Journal of Cultural Policy, 23(6), 2017, 723. <<https://doi.org/10.1080/10286632.2017.1308505>> [Žiūrėta 2019 02 21]

⁷⁰ Ten pat.

bendruomenę. Šis projektas siūlo arabiškas pamokas pradinė, vidurinių ir aukštųjų mokyklų lygmeniu. Pagal turimus duomenis KTF Jungtinėse Amerikos valstijose remia 20 mokyklų 10 - yje valstijų, pasiekiant daugiau nei 2400 studentų.⁷¹ Kitas pasaulio lygio projektas „World Innovation Summit for Education“ taip pat remiamas Kataro fondo. Projektas kalba apie švietimo ateitį, jo vienas pagrindinių tikslų yra pasiekiamas išsilavinimas visiems. 2015 m. WISA konferencijoje dalyvavo ir tuometinio JAV prezidento žmona Michelle Obama, kuri pabrėžė Kataro fondo valdytojos Moza bint Nasser nepriekaištingą darbą valstybės švietime, užtikrinant išsilavinimą moterims.⁷² Dabartinio Kataro vadovo motina Moza Bint Nasser yra pastebima pasaulio lyderių ne be reikalo. Karališkosios šeimos narė ypatingai kreipia dėmesį į švietimo problemas ir turi išsikėlusį ambicingų planų. 2014 m. ji pradėjo naują projektą „Education Above All“, kurio tikslas suteikti išsilavinimą 10 milijonų vaikų, neturinčių galimybės lankyti mokyklos. Projektas siekia surinkti 1 milijardą JAV dolerių iš kurių trečdalis atkeliaus iš Kataro.⁷³ Kataras nevengia įvairiomis iniciatyvomis padėti ir savo kaimynėms. Pavyzdžiui, 2010 m. karo niokojamam Jemeniui, Kataro fondas specialiai sukūrė šešias profesinio mokymo programas, skirtas sumažinti chronišką jaunimo nedarbo lygį valstybėje.⁷⁴

Taigi, dėka didžiulių investicijų Kataras tapo Vidurio Rytų regiono mokslo centru. Vertinant per švelniosios galios prizmę, švietimas yra svarbus Kataro galios elementas. Įvairios valdžios iniciatyvos padėjo užtikrinti gana aukštą švietimo lygį valstybės viduje nuo pradinės iki aukštųjų mokyklų. Doha valstybės pamatus tvirtinta augindama išsilavinusią visuomenę, o ypatingai regione išsiskiria tuo, kad suteikia visas galimybes mokytis ne tik vyrams, bet ir moterims. Per sukurtą universitetų miestelį „Education City“ Kataras turi galimybę formuoti viso Vidurio Rytų studentų, tuo tarpu ir ateities regiono lyderių, nuomonę. Regiono valstybių studentai tai mato kaip artimą alternatyvą studijoms Vakaruose, todėl Kataras tampa jų traukos centru. Kataras neapsiriboja ties Vidurio Rytis ir savo įtaką siekia skleisti užsienyje, ypač JAV. Per Kataro fondą finansuodama švietimo, mokslo, inovacijų projektus, valstybė ne tik laužo įsigalėjusius stereotipus apie arabų pasaulį, bet ir kuria savo tarptautinį įvaizdį. Kaip teigia Joseph Nye, vienas efektyviausių būdų skleisti patrauklumą yra tiesioginis žmonių kontaktas. Todėl įvairios tarptautinės iniciatyvos, studentų mainų programos yra geras įrankis atskleidžiant savo šalies

---

⁷¹ Ten pat.

⁷² The White House, „Remarks by the First Lady at World Innovation Summit for Education on Let Girls Learn: Educating Adolescent Girls Worldwide“, 2015. < <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/11/04/remarks-first-lady-world-innovation-summit-education-let-girls-learn>> [Žiūrėta 2019 02 21]

⁷³ Sean Coughlan, “Sheikha Moza: The power behind Qatar's global lessons”, BBC, 2014. < <https://www.bbc.com/news/business-29997174> > [Žiūrėta 2019 03 01]

⁷⁴ Kristian Coates Ulrichsen, “Qatar and the Arab Spring: Policy Drivers and Regional Implications”, Carnegie Endowment for International Peace, 2014, 17. < <https://carnegieendowment.org/2014/09/24/qatar-and-arab-spring-policy-drivers-and-regional-implications-pub-56723>> [Žiūrėta 2019 02 21]

patrauklumą. Kataras išnaudodamas šį švelniosios galios resursą tampa technologijų, inovacijų bei mokslo centru, pripažįstamu net pasaulio lyderių.

Sportas. Vienu iš populiariosios kultūros elementų galime drąsiai vadinti sportą. Iš esmės sportas palaiko ne tik visuomenės sveikatą, bet ir suburia, pritraukia milijonus gyventojų, todėl tampa gera erdve valstybės reklamai. Jau ne vieną dešimtmetį masinių sporto renginių organizavimas yra valstybių prestižo reikalas. Kiekviena didžioji pasaulio valstybė rungtis dėl galimybės organizuoti tokius masinius sporto renginius kaip pasaulio futbolo čempionatas, vasaros ir žiemos olimpinės žaidynės. Šalių norą pasipuikuoti prieš pasaulio bendruomenę, dar visai neseniai galėjome matyti Pekine, Rio de Žaneire, Londone ir Maskvoje. Valstybėms negaila didžiulių investicijų į šių renginių organizavimą ir nors atvykstantys turistai kompensuoja tik nedidelę dalį išlaidų, jos gauna kitą vertingą dalyką – didelės dalies pasaulio žmonių dėmesį.

Peržvelgus paskutinių Pasaulio futbolo čempionato organizatorių sąrašą, jame galima išvysti tokias valstybes kaip Rusija, Brazilija, Pietų Afrikos Respublika, Vokietija. Akivaizdu, kad paskutinės čempionato organizatorės gali būti vadinamos didžiosiomis pasaulio valstybėmis, tačiau šią tendenciją jau 2022 m. turėtų pakeisti Kataras. Kataras taps mažiausia, kada nors Pasaulio futbolo čempionatą surengusia valstybe. Taip pat vienintele valstybe Vidurio Rytų regione gavusia tokią teisę. Vien tokios teisės laimėjimas pagerino jo įvaizdį Vidurio Rytuose ir bendrai musulmonų pasaulyje. Jei renginys bus suorganizuotas gerai, tai tik dar labiau užtvirtins Kataro gerą įvaizdį tarptautinėje bendruomenėje. Visgi valstybėms rengiant tokio dydžio masinius sporto renginius, yra galimybė atskleisti savo kultūrą bei svetingumą. Kiekvieno tokio renginio atidarymo ceremonijose galime išvysti tos šalies specifinius kultūrinius elementus. Pagal 2018 m. Pasaulio futbolo čempionato statistinius duomenis, renginį žiūrėjo apie 3,57 mlrd. žmonių, kas yra daugiau nei pusė pasaulio gyventojų.⁷⁵ Žinoma, toks padidintas dėmesys gali būti ne tik naudingas, bet ir žalingas. Pastaruoju metu Kataras neretai kritikuojamas dėl varganų sąlygų statybininkams statantiems infrastruktūrą čempionatui, todėl geras įvaizdis gali ir nukentėti. Vis dėlto, jei Katarui pavyks susitvarkyti su kylančiais iššūkiais tiek prieš čempionatą, tiek jo metu, nauda gali būti žymiai didesnė nei žala. Atsižvelgiant į tai, kad Kataras investuoja milžiniškus pinigus į šį projektą, galima daryti prielaidas, jog valstybei pavyks parodyti save iš geriausios pusės.

Nors Kataras yra toli nuo gerais sportiniais pasiekimais galinčios džiaugtis valstybės, jis aktyviai dalyvauja sporto industrijoje organizuodamas ir kitus masinius sporto renginius. Ši Vidurio Rytų valstybė jau anksčiau yra suorganizavusi tokius masinius renginius kaip: “Qatar Open Tennis

---

⁷⁵ FIFA.com, „More than half the world watched record-breaking 2018 World Cup“, 2018. <https://www.fifa.com/worldcup/news/more-than-half-the-world-watched-record-breaking-2018-world-cup>

Tournament”, „Qatar Open Golf Masters”, 2006 m. Azijos žaidynes, 2011 m. Azijos futbolo turnyrą ir 2015 m. Pasaulio rankinio čempionatą. Be to, valstybės ambicijas rodo nesėkmingi bandymai laimėti teisę rengti 2016 m. ir 2020 m. Olimpines žaidynes.⁷⁶

Kataro sporto diplomatija nesibaigia ties sporto renginių organizavimu. Valstybė iš gamtinių dujų ir naftos uždirbtus pinigus noriai investuoja užsienyje, ypatingai didelį dėmesį skiriant populiariausiam pasaulyje sportui – futbolui. 2005 m. buvo įkurtas valstybės valdoma organizacija „Kataro sporto investicijos“ (QSI). Organizacija 2011 m. nusipirko dalį Prancūzijos futbolo giganto „Paris – Saint Germain“ futbolo klubo akcijų, o vėliau tapo ir jo savininku. Negana to, QSI tapo sporto pasaulio dėmesio centre, kai Paryžiaus futbolo klubui nupirko vieną geriausių pasaulyje futbolininkų – Neymar. Toks žaidėjo perėjimas kainavo 222 mln. eurų ir tai buvo brangiausias pirkinys pasaulio sporto istorijoje.⁷⁷ Per įvairias valstybės tiesiogiai ar netiesiogiai valdomus fondus, institucijas, įmones tokias kaip „Qatar Airways“, „Qatar Sports Investments“, „Qatar National Bank“, „Ooredoo“ Kataras remia daug gerai žinomų vardų, pvz.: FIFA, Azijos futbolo konfederaciją, „Real Madrid“, „FC Arsenal“, „Inter Milan“, „Munich Bayern“, „FC Barcelona“, „Neymar“ ir kt.⁷⁸ Įvairius su Kataru susijusių prekės ženklų logotipus galima vis dažniau pamatyti sporto industrijoje. Pavyzdžiui, vienas geriausiai žinomų Kataro prekės ženklų „Qatar Airways“ tapo pirmąja komercine įmone, gavusia vietą ant futbolo klubo „Barcelona“ marškinėlių priekio per visą, tituluočiausio pasaulyje futbolo klubo, istoriją.

Vis dėlto sportas gali tapti erdve parodyti savo kultūrą, progresyvumą, bei vertybes, galinčias atskleisti Katarą iš patraukliosios pusės Vakarų valstybių kontekste. Vienas geriausių pavyzdžių, Kataro įsitraukimas į Londono olimpines žaidynes. Nors Kataras negalėjo pasigirti gausybe iškovotų medalių, savo darbą atliko už arenų ribų. Olimpinių žaidynių Londone metu, valstybė dalyvavo parodoje pavadinimu „Arabų moterys sporte“, taip siunčiant stiprią žinutę tarptautinei bendruomenei, kad Kataras yra atviras moterims sporte.⁷⁹

Apibendrinant, sportą drąsiai galima laikyti vienu stipresnių Kataro šaltinių, generuojant šalies švelniąją galią. Tai geriausiai įrodo neapsakomai didelės investicijos, padarančios Katarą matomu visame pasaulyje. Akivaizdu, kad Dohos investicijos sporte negali būti aiškinamos vien tik ekonominėmis paskatomis, tai greičiau politinis globalizacijos fenomenas, kuris mažoms, bet turtingoms valstybės

---

⁷⁶ Brannagan, Giulianotti, 708.

⁷⁷ Sam Carp, „PSG’s Qatari owners tap Neymar to promote QNB“, SportsPro, 2018. < <http://www.sportspromedia.com/news/neymar-psg-qatar-national-bank-endorsement-deal> > [Žiūrėta 2019 02 23]

⁷⁸ Simon Chadwick, Paul Widdop, „Soft power sponsorships: how Qatar uses sport to promote a positive picture to the outside world“, South China Morning Post, 2017. < <https://www.scmp.com/sport/other-sport/article/2123791/soft-power-sponsorships-how-qatar-uses-sport-promote-positive#> > [Žiūrėta 2019 02 23]

⁷⁹ Huma Qureshi, „Arab women in sport: 'There will be no more barriers for us'“, The Guardian, 2012. < <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2012/jul/27/arab-women-sport-no-more-barriers> > [Žiūrėta 2019 02 23]

suteikia didžiulę galią.⁸⁰ Kataras laikosi aiškios strategijos ir savo resursus skiria masinių sporto renginių organizavimui bei žinomiausių prekės ženklų sporto pasaulyje finansavimu. Visą tai suteikia didžiulę auditoriją visame pasaulyje. Turint tokią auditoriją atsiveria visos galimybės reklamuoti save kaip Vidurio Rytų sporto traukos centrą, derinantį arabų tradicijas su vakarietiška modernybe.

3.2 Užsienio politika

Tarptautiniuose santykiuose valstybių užsienio politika yra svarbus veiksnys, nes ji gali daryti įtaką valstybės įvaizdžiui. Pagal vykdomą užsienio politiką savo nuomonę gali susidaryti ne tik kitų valstybių vadovai, elitas, bet ir visuomenė. Joseph Nye užsienio politiką priskiria prie vieno iš trijų švelniosios galios šaltinių. Pats autorius paaiškina, kad užsienio politika generuoja švelniąją galią per tai, kaip tave mato kiti. Sukonkretindamas apibrėžimą, mokslininkas teigia, kad užsienio politika didins valstybės švelniąją galią tik tada, jei kitos valstybės tave matys kaip teisėtą, moralinį autoritetą.⁸¹ Todėl šiame skyriuje dėmesys bus skiriamas Kataro vykdomai užsienio politikai, jos principams, iniciatyvoms ir kitiems veiksniams, galintiems didinti valstybės švelniąją galią. Atsižvelgus į mokslininkų (Khatib, 2013; Abu Sulaib, 2017), tyrinėjusių Kataro užsienio politiką darbus, galime išskirti kelias valstybės užsienio politikos strategijas ir principus: tarpininkavimas, opozicijų rėmimas, užsienio pagalba, indėlis į globalių problemų sprendimą.

Visų pirma Kataras per paskutinius dešimtmečius dažnai pasižymėjo kaip valstybė – tarpininkė. Vidurio Rytų regione, vidiniai ir tarpvalstybiniai konfliktai yra gana dažnas reiškinys. Doha tuo sugeba pasinaudoti ir aktyviai siūlosi padėti spręsti konfliktus užimdama tarpininkės vaidmenį. Tarpininkauti Katarui padėjo jo neutralumas ir nepriklausomumas nuo kitų didžiųjų valstybių. 1995 m. Hamad bin Khalifa Al Thani perėmus valdžią, Kataro užsienio politika tapo nepriklausoma nuo Saudo Arabijos, valstybė greitai užmezgė gerus santykius su kitomis regiono valstybėmis. Kataras įgijo inovatyvios valstybės reputaciją ir dažnai ekspertų buvo vadinamas Persijos įlankos Šveicarija.⁸² Tai lėmė, kad Kataras kaip tarpininkas tapo geidžiamu tiek pačių regiono konflikto dalyvių tiek regiono taika susirūpinusių Vakarų valstybių. Nuo 1995 m. Kataras kaip tarpininkas dalyvavo Afganistano, Etiopijos,

---

⁸⁰ Borja García and Mahfoud Amara, “Media perceptions of Arab investment in European football clubs: the cases of Málaga and Paris Saint-Germain”, 2 Sport&EU Review, 2013, 22. <https://www.researchgate.net/publication/257235632_Media_perceptions_of_Arab_investment_in_European_football_clubs_The_case_of_Malaga_and_Paris_Saint-Germain> [Žiūrėta 2019 02 23]

⁸¹ Nye, „The Future of Power“, 117.

⁸² David B. Roberts, “Reflecting on Qatar’s “Islamist” Soft Power”, Brookings Institute, 2019. <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/04/FP_20190408_qatar_roberts.pdf> [Žiūrėta 2019 04 21]

Irako, Izraelio – Palestinos, Libano, Sudano, Irano, bei Jemeno konfliktuose.⁸³ Kataro užsienio politiką tyrinėjęs M. Kamrava pastebi, kad valstybė atitinka visus gero tarpininkautojo požymius: Kataro lyderiai sugebėjo prisitaikyti, parodė gerus diplomatinis sugebėjimus ir turėjo tam reikalingus resursus. Taip pat tarpininkaujant padeda Kataro nešališkumas, turimi svertai, valstybės statusas regione, empatija, kantrybė ir lankstumas.⁸⁴

Vis dėlto laikui bėgant Kataras savo, kaip tarpininko etiketę prarado dėl pasikeitusios užsienio politikos. Mokslininkai (Khatib, 2013, Abu Sulaib, 2017) pastebi, kad nuo 2010 m., kai prasidėjo Arabų pavasaris, Kataras konfliktuose vis dažniau neišlikdavo neutralus ir remdavo vieną konflikto pusę tiek materialiai, tiek politiškai. 2011 m. Kataras rėmė sukilėlius Libijoje. Taip pat Doha palaikė ir sukilimus Egipte bei Sirijoje. Tuo tarpu, Bahreino ir Omano vyriausybėms reiškė paramą slopinant sukilimus.⁸⁵ Vieną vertus, toks sukilėlių rėmimas supykėdė regiono valstybes ir jas valdantį elitą, kitą vertus toks valstybių rėmimas demokratizacijos link galėjo atrodyti patraukliai Vakarų valstybėms bei pokyčių norintiems regiono gyventojams. Kataras remdamas vyriausybių opoziciją, revoliucionierius, Arabų pavasario kamuojančiose valstybėse, užėmė pragmatišką užsienio politikos poziciją, tačiau prisidėję prie šių valstybių demokratizacijos jie turėjo galimybę sustiprinti savo santykius su strateginiu partneriu – Jungtinėmis Amerikos valstijomis.

Kitas svarbus užsienio politikos elementas yra pagalba užsienio valstybėms. Kataras yra dosnus paramos davėjas. Pagal OECD 2016 m. duomenis vertinant paramos dydį procentais nuo valstybės BVP, Kataras yra viena iš daugiausiai lėšų paaukojanti valstybė, per metus vidutiniškai dovanojanti apie 1 mlrd. JAV dolerių.⁸⁶ Neretu atveju finansinė parama keliavo į valstybes, nukentėjusias nuo Arabų pavasario, pvz.: Tunisas, Egiptas, Jemenas ir kt. Vis dėlto Kataro parama išeina ir už regiono ribų. Pavyzdžiui, 2005 m. Kataras 100 milijonų JAV dolerių parėmė uragano Katrinos nusiaubtą Naujojo Orleano miestą (JAV). Tokia parama gali būti traktuojama kaip arabų, musulmonų įvaizdžio reabilitacija po rugsėjo 11 – osios teroristinių išpuolių. Pasak Osman Antwi-Boateng, teroristiniai išpuoliai prieš JAV gyventojus paskleidė neapykantą visiems arabams bei musulmonams, o tuo pačiu sudarė spaudimą vietiniams politikams. Tokia parama sumažina politinio veiksmo išlaidas, susijusias su Kataro įtraukimu į užsienio politikos klausimus, nes vietiniai politikai gali parodyti Amerikos visuomenei apčiuopiamą

---

⁸³ Khatib, 418-421.

⁸⁴ Mehran Kamrava, "Mediation and Qatari Foreign policy", *The Middle East Journal* 65(4), 2011, 552. <https://www.researchgate.net/publication/233600586_Mediation_and_Qatari_Foreign_policy> [Žiūrėta 2019 04 03]

⁸⁵ Faisal Mukhyat Abu Sulaib, "Understanding Qatar's Foreign Policy, 1995-2017", *Middle East Policy Council* 24(4), 2017. <<https://www.mepc.org/journal/understanding-qatars-foreign-policy-1995-2017>> [Žiūrėta 2019 04 03]

⁸⁶ OECD, „Financing for sustainable development“, 2016. <<http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/>> [Žiūrėta 2019 04 03]

Kataro vyriausybės aktą, kuris pateiktų Katarą, kaip valstybę vertą išlikti JAV sąjungininke.⁸⁷ Kaip ir kultūroje, taip ir pagalboje užsienio valstybėms Kataras veikia per vyriausybei pavaldžias organizacijas. Viena jų „Qatar Development Fund“, aktyviai dalyvauja padėdama tarptautinėms organizacijoms, tokioms kaip „Jungtinių Tautų pabėgėlių agentūra“, „Jungtinių Tautų vystymo programa“, „JT Humanitarinių reikalų koordinavimo biuras“, fondas taip pat apmoka Kataro sostinėje įsikūrusio UNESCO ofiso išlaidas.⁸⁸ Kaip pats fondas skelbiasi, Kataras Jungtinių Tautų organizacijoms paaukojo daugiausiai iš visų Arabų valstybių ir yra viena lyderiaujančių valstybių pasaulyje.

Galiausiai Kataras siekdamas tapti svarbia tarptautinės bendruomenės dalimi įsijungia į pasaulinio lygio problemų sprendimus, tokius kaip klimato kaitos problemos. Kataras, kaip valstybė, gyvenanti iš gamtinių dujų ir naftos pardavimo, jaučia didelę atsakomybę dėl klimato kaitos, todėl nenuostabu, kad aktyvus įsitraukimas, gali duoti apčiuopiamos naudos valstybės įvaizdžio gerinimui. 2012 m. Kataras organizavo 18-ąją Jungtinių Tautų Klimato kaitos konferenciją. Savo nacionalinio vystymosi strategijoje „Qatar National Vision 2030“ valstybė kaip vieną iš keturių svarbiausių elementų išskiria kovą su klimato kaita.⁸⁹ Planuojama, kad visi stadionai pastatyti 2022 m. Pasaulio futbolo čempionatui galės patys apsirūpinti saulės energija, todėl tai bus dar viena proga pristatyti save kaip „žalia“ valstybę.⁹⁰

Apibendrinant, Kataro vykdoma užsienio politika, gali būti vadinama svarbiausiu Kataro švelniosios galios šaltiniu. J. Nye teigia, kad užsienio politika didins valstybės švelniąją galią tik tada, jei kitos valstybės tave matys kaip teisėtą, moralinį autoritetą. Išanalizavus Kataro užsienio politikos pagrindines strategijas, galima pamatyti, jog Doha deda dideles investicijas ir pastangas, kad atrodytu kaip pavyzdinga tarptautinės arenos žaidėja. Paaikškėjo, kad nuo 1995 m. iki 2010 m. Kataro užsienio politika buvo smarkiai paremta tarpininkautojos role, kas užtarnavo Dohai gerą vardą tiek regione, tiek tarp Vakarų sąjungininkių. Prasidėjus Arabų pavasariui, Kataras pakeitė savo strategiją ir pradėjo remti vieną konflikto pusę, taip prarasdamas savo neutralios valstybės etiketę. Tačiau demokratizacijos skatinimas regione leido sustiprinti savo santykius su JAV ir kitomis Vakarų valstybėmis. Sustiprinti savo įvaizdį Vakaruose ir regione leidžia užsienio valstybėms teikiama parama bei aktyvus įsitraukimas

---

⁸⁷ Osman Antwi-Boateng, 11.

⁸⁸ Qatar Fund Development. < <https://qatarfund.org.qa/en/ingos/>> [2019 02 29]

⁸⁹ UNESCO, „Sustaining the Momentum Post COP21: Qatar and the Paris Agreement“, 2016. < <http://www.unesco.org/new/en/member-states/single-view/news/sustaining-the-momentum-post-cop21-qatar-and-the-paris-agre/>> [Žiūrėta 2019 02 29]

⁹⁰ Sarah Marsh, “Qatar races to develop solar-powered cooling for World Cup”, Reuters, 2013. < <https://uk.reuters.com/article/uk-soccer-world-qatar/qatar-races-to-develop-solar-powered-cooling-for-world-cup-idUKBRE93H0PC20130418>> [Žiūrėta 2019 02 29]

į kovą su klimato kaita pasaulyje. Šie veiksniai Katarą pristato kaip inovatyvią, atsakingą tarptautinės bendruomenės dalyvę ir dalinai išskiria iš kitų Vidurio Rytų regiono valstybių.

3.3 Politinės vertybės

Paskutinis Joseph Nye išskirtas švelniosios galios resursas yra politinės vertybės. Autorius pabrėžia, kad deklaruojamos politinės vertybės yra svarbios ne tik užsienyje, bet ir valstybės viduje. Pasak jo, jei tavo ir kitų valstybių deklaruojamos vertybės sutaps, šansai disponuoti švelniąja galia padidės. Savo mokslinėse publikacijose autorius konkrečiai nepaaiškina kas slepiasi už sąvokos „politinės vertybės. Vis dėlto, kai kuriuose J. Nye veikaluose galima aptikti, kad švelniąją galią padeda kaupti „universalios vertybės“.⁹¹ Politologas Vytautas Isoda kelia klausimą ar iš tiesų egzistuoja universalios vertybės, pastebėdamas, kad keičiantis tarptautinių santykių tvarkai, keitėsi ir dominuojančios vertybės. Visgi autorius pastebi, kad XX a. antroje pusėje JAV savo vertybes – liberalią ekonomiką ir demokratiją – legitimavo tarptautiniu mastu, sukurdamos taisyklių ir institucijų struktūrą.⁹² Taip pat dabartiniame pasaulyje ne ką mažiau svarbiomis vertybėmis galima laikyti žmogaus teises, žiniasklaidos ir žodžio laisvę, kovą su klimato kaita, valstybių kosmopolitiškumą, taiką ir kt. Todėl šiame skyriuje bus analizuojama kokias politines vertybes Kataras įgyvendina savo politikoje ir deklaruoja pasauliui.

Kataras, kaip ir daugelis Vidurių Rytų valstybių, Vakarų akyse nėra laikomas demokratijos puoselėtoju. Šalies politinė sistema gali būti apibrėžiama kaip absoliutinė arba konstitucinė monarchija. Kataro vertybių atitikimą su „universaliomis“ vertybėmis gali parodyti tokie reitingai kaip „Democracy Index“ ar „Freedom House“. Pagal 2017 m. „Democracy Index“ duomenis Kataras yra laikoma autoritarine valstybe, o šalies žiniasklaida laikoma nelaisva.⁹³ Tokius pat duomenis galima rasti ir „Freedom House“ sudarytame reitinge, kuriame pabrėžiama cenzūruojama, suvaržyta žiniasklaida ir žodžio laisvė.

Vis dėlto Kataras gali atrodyti patrauklus kitais požymiais: politinis stabilumas, geras turto perskirstymas, socialinės trinties nebuvimas. Šie faktoriai gali atrodyti itin patrauklūs kai kyla politinės ar ekonominės krizės regione.⁹⁴ Be to aktyvus arabų pavasario prieš autoritarinius režimus palaikymas, Katarui iš tiesų galėjo padėti pagerinti savo reputaciją prieš Vakarų valstybes. Visgi, atsižvelgiant į tai,

⁹¹ Nye, „Soft power: the origins and political progress of a concept“, 2.

⁹² Isoda, 98.

⁹³ The Economist Intelligence Unit, “Democracy Index 2017”, 2017. < https://pages.eiu.com/rs/753-RIQ-438/images/Democracy_Index_2017.pdf> [Žiūrėta 2019 03 03]

⁹⁴ Felsch, 29.

kad J. Nye teigia, jog švelnioji galia auga tada, kai vertybės propaguojamos ne tik užsienyje, bet ir valstybės viduje, šis argumentas gali kelti klausimų. Neabejotinai vienas patraukliausių Kataro veiksmų gali būti laikoma liberali ekonomika. Pagal „Ekonominės laisvės indeksą“ patenka tarp geriausių 30 valstybių.⁹⁵ Kitas veiksnys galintis pridėti patrauklumo valstybei šiuolaikiniame pasaulyje yra valstybės „skaidrumas“ t.y. kova prieš korupciją. Pagal 2017 metų „Corruption Perceptions Index“ Kataras užima 29 vietą iš 180 valstybių ir yra įvardijamas kaip užtikrinantis skaidrumą valstybėje.⁹⁶ Žmogaus teisių stebėtojų organizacija „Human Rights Watch“, savo 2017 metų pranešime pastebi įvairius Kataro žmogaus teisių pažeidimus, pagrinde susijusius su: imigravusiais darbininkais, spaudos laisve, moterų teisėmis, seksualine orientacija. Žinoma, būtina suprasti, kad pagal Kataro konstituciją, pagrindinis teisės aktų šaltinis yra Šariato teisė, todėl, kai kurie veiksniai, tokie kaip moterų teisės ar seksualinė orientacija yra nulemti per ilgą laiką įsitvirtinusių religinių ir kultūrinių įsitikinimų.⁹⁷ Žinant tai, Kataras nėra itin konservatyvus palyginus su kaimyninėmis arabų valstybėmis. Jis 1999 m. pirmasis iš Persijos įlankos šalių leido balsuoti moterims.⁹⁸ Be to pagal 2014 m. duomenis moterų dalyvavimas darbo rinkoje yra didžiausias tarp Arabų valstybių.⁹⁹ Taip pat, kaip ankstesni šio tyrimo duomenys parodė, Doha eina vis liberalesne kryptimi moterų lygybės klausimais švietime bei sporte. Galiausiai Kataras save gali pristatyti kaip taikią valstybę, pagal 2017 m. „Global Peace Index“ reitingą, Kataras iš 163 valstybių užima 30 vietą ir yra traktuojamas kaip labai taiki valstybė.¹⁰⁰ Pagal šį reitingą Kataras smarkiai išsiskiria iš viso Vidurio Rytų ir Šiaurės Afrikos regiono valstybių, kurios nepatenka net tarp 50 geriausiai vertinamų šalių.

Taigi, galima pastebėti, kad tarp visų J. Nye išskirtų šaltinių, šalies politinės vertybės turi daugiausiai trūkumų švelniosios galios kontekste. Kataro autoritarinis režimas, spaudos ir žodžio laisvės varžymai, negali atrodyti patraukliai pasaulio bendruomenei, o tai trukdo įgyti didesnę švelniosios galios potencialą. Visgi nors Kataras demokratinių vertybių nepuoselėja valstybės viduje, jis Arabų pavasario metu palaikė autoritarinių režimų nuvertimą, taip galimai reabilituodamas savo įvaizdį Vakarų akyse, tačiau šis fenomenas yra vertas gilesnių tyrimų. Kalbant apie kitas universalias vertybes, Kataras gali

---

⁹⁵ The Heritage, „Index of Economic Freedom“, 2017. <<https://www.heritage.org/index/ranking>> [Žiūrėta 2019 03 03]

⁹⁶ Transparency International, „Corruption Perceptions Index 2017“, 2017. <https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017> [Žiūrėta 2019 03 03]

⁹⁷ „Constitution of Qatar“, World Intellectual Property Organization. <<https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/qa/qa009en.pdf>>

⁹⁸ Simon Henderson, „Women in Gulf Politics: A Progress Report“, The Washington Institute, 2005. <<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/women-in-gulf-politics-a-progress-report>> [Žiūrėta 2019 03 05]

⁹⁹ The World Bank, „Labor force participation rate, female (% of female population ages 15+) (modeled ILO estimate)“, 2014. <<https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.CACT.FE.ZS?end=2014&start=1990&view=map&year=2014>> [Žiūrėta 2019 03 05]

¹⁰⁰ „Global Peace Index 2017“, Institute for Economics and Peace, 2017. <<http://visionofhumanity.org/app/uploads/2017/06/GPI-2017-Report-1.pdf>> [Žiūrėta 2019 03 05]

būti patrauklus savo liberalia ekonomika, korupcijos prevencija, taikios valstybės įvaizdžiu. Daugiau klausimų kelia žmogaus teisių pažeidimai, kurie kyla iš nusistovėjusių kultūrinių ir religinių įsitikinimų. Iš vienos pusės, žvelgiant Vakarų akimis tokie žmogaus teisių pažeidimai negali atrodyti patraukliai, iš kitos pusės kultūrinių ir religinių tradicijų saugojimas gali atrodyti patrauklus piliečiams Vidurio Rytų regione. Jei remsimės J. Nye teiginiu, jog valstybių propaguojamų vertybių sutapimas lemia didesnius šansus disponuoti švelniąja galia, tai Kataras išsaugodamas kultūrinės ir religines tradicijas turės didesnę įtaką regioniniu lygmeniu. Kaip bebūtų, panašu, jog Kataras yra pasiruošęs tapti tiltu tarp Vakarų ir Rytų, laviruojant tarp modernybės ir tradicijų, kas jam suteikia ypatingą statusą tiek Vakaruose, tiek Vidurio Rytuose.

4. Švelniosios galios įrankis – „Al Jazeera“

Aptarus pagrindinius J. Nye išskirtus švelniosios galios šaltinius, supratome kokie veiksniai leidžia Katarui disponuoti didele švelniąja galia. Vis dėlto norint efektyviai naudoti švelniosios galios resursus tam yra būtini tam tikri įrankiai, kurie leidžia šia galia disponuoti ir pasiekti norimus rezultatus. Pagal J. Nye švelniosios galios resursai: kultūra, užsienio politika ir politinės vertybės, yra perduodami įvairiais švelniosios galios kanalais, tokiais kaip viešoji diplomatija, transliavimas (ang. broadcasting), mainai bei parama.¹⁰¹ Iš esmės švelniosios galios kanalų paskirtis yra nukreipti švelniąją galią į reikiamą auditoriją – kitų valstybių elitą ar visuomenę. Atsižvelgiant į tai, kad analizuojant švelniosios galios resursus buvo parodyta kaip Kataras naudoja tokius švelniosios galios kanalus, kaip viešoji diplomatija, mainai ir parama, šioje tyrimo dalyje dėmesys bus skiriamas transliavimui. Būtent šis kanalas gali būti vadinamas bene svarbiausiu veiksmu Kataro švelniosios galios strategijoje bei efektyviausiu būdu daryti poveikį regionui ir pasauliui. Žinoma, didžiausiu švelniosios galios įrankiu Kataro strategijoje galima vadinti „Al - Jazeera“.

1996 m. įkurtas „Al - Jazeera“ TV kanalas laikui bėgant išaugo į vieną didžiausių pasaulyje žiniasklaidos tinklų. Šiandien „Al – Jazeera“ turi apie 80 savo skyrių, įsikūrusių daugiau nei 50 - yje pasaulio valstybių. Naujienu tinklas savo transliacijų neapriboja tik ties regioninėmis valstybėmis ir yra pasiekiamas praktiškai visame pasaulyje. 2006 m. buvo paleistas TV kanalas anglų kalba „Al Jazeera International“, o 2013 m. kanalas skirtas Jungtinėms Amerikos Valstijoms – „Al Jazeera America“. Ekspertai pastebi, kad atskirų kanalų paleidimas Amerikos ir Vidurio Rytų auditorijoms leidžia Katarui žaisti dvigubą žaidimą ir laviruoti skirtingomis nuomonėmis, siekiant gauti naudos sau. Anglakalbei

---

¹⁰¹ Nye, „The Future of Power“, 117.

auditorijai skirti kanalai stiprina ekonominius ir politinius ryšius su JAV ir Izraeliu, tuo tarpu arabų visuomenei skirtais kanalais „Al Jazeera“ nevengia griežtesnio tono ir kritikos pastarųjų valstybių politikai.¹⁰² Analizuojant Kataro švelniosios galios šaltinius galima pastebėti, kad Kataras siekia tapti kultūros, sporto, švietimo ar net diplomatijos centru regione. Šiuo atveju galima suprasti, kad Dohai pasitelkiant tokį įrankį kaip „Al – Jazeera“, Kataras tampa ir žiniasklaidos centru. Bet kuriai valstybei generuojant švelniąją galią ir reklamuojant savo idealus ar vertybes, yra būtina terpė per kurią šios pasiektų auditoriją. Pavyzdžiui, Jungtinė Karalystė savo švelniąją galią gali perduoti per žiniasklaidos tinklą „BBC“, tuo tarpu JAV tam išnaudoja CNN ar „Amerikos balsą“. Tokių pavyzdžių pasaulyje galima rasti ne vieną ir „Al -Jazeera“ galime laikyti vienu iš jų.

Al Jazeera, kaip švelniosios galios įrankio įtaka pastebėta jau gana seniai. 2011 m. Hillary Clinton siekdama gauti daugiau finansavimo JAV žiniasklaidos grupėms veikiančioms užsienyje ir sukurti konkurenciją Kataro finansuojamai grupei, Senate apie naujienų tinklą sakė: „Al Jazeera yra lyderiai keičiant žmonių mintis ir požiūrį. Patinka jums tai ar ne, tai yra tikrai efektyvu“.¹⁰³ Dar tada politikė pastebėjo kad vyksta „informacinis karas“, net jei žiniasklaidos grupė priklauso sąjungininkams. Vienu didžiausiu „Al Jazeera“ proveržiu galima laikyti Arabų pavasario sukilimus regione, kuriuos nušvietė TV kanalas. Kataro medijų grupė buvo vienintelė arabų regiono transliuotoja, itin informatyviai nušvietusi įvykius Tunise, Libijoje, Sirijoje ir Egipte, o tai sustiprino ir Kataro įvaizdį. Juk vidutinis Vidurio Rytų gyventojas greičiau rinksis žiūrėti Kataro kontroliuojamo kanalo, kuris be jokios cenzūros parodo pasauliui jų sunkumus ir kovą dėl laisvės ir demokratijos nei vietinę žiniasklaidą, kurioje viskas cenzūruojama.¹⁰⁴ Kataro užsienio politikos transliavimas per „Al Jazeera“ kanalą yra itin svarbus, nes kanalas nušvietė visus Dohos bandymus tarpininkauti regiono konfliktuose. Tai gerina Kataro reputaciją, o tuo pačiu ir formuoja viešąją nuomonę ten, kur Kataras veda derybas dėl taikos.¹⁰⁵ Kaip pats J. Nye teigia, „Viešoji nuomonė tampa labai svarbus veiksnys ten, kur autoritarinės vyriausybės yra pakeičiamos nauja demokratija“.¹⁰⁶ Taigi, toks arabų viešosios nuomonės formavimas naujose demokratijose gali atnešti naudos Katarui, siekiančiam ne ginklais o savo patrauklumu daryti įtaką regiono politikoje.

Iš esmės Kataro populiarumą regione galima būtų aiškinti išsiskyrimu iš tradicinės, smarkiai reguliuojamos žiniasklaidos Vidurio Rytuose. „Al Jazeera“ įgavo reputaciją kanalo, kuris laužo priimtas

---

¹⁰² Tarek Cherkaoui, “Qatar’s Public Diplomacy, International Broadcasting, and The Gulf Crisis”, *Rising Powers Quarterly* 3(3), 2018, 136. < <http://risingpowersproject.com/wp-content/uploads/2019/01/vol3.3-cherkaoui.pdf> > [Žiūrėta 2019 03 15]

¹⁰³ Philip Seib, “Al Jazeera English: Global News in a Changing World”, Palgrave Macmillan US, 2016, 65.

¹⁰⁴ Osman Antwi-Boateng, 6.

¹⁰⁵ Ten pat, 8.

¹⁰⁶ J.Nye, “Public Diplomacy and Soft Power”, 105

žiniasklaidos normas Arabų pasaulyje, kuris nebijo išsakyti kritikos ar kvestionuoti vyriausybių sprendimų. Kanalas nevengia transliuoti Vakarų ekspertų pasisakymų ir net duoda platformą pasisakyti regiono opozicinėms grupėms, kurios atvirai kritikuoja represinę valdžią. Toks alternatyvus informacijos šaltinis aiškiai labiau sudomina, daugelyje regiono valstybių, autoritarinės valdžios kaustomus žmones. Galiausiai Kataras naudodamasis savo žiniasklaidos tinklu regiono kontekste pasirodo inovatyvus ir vakarietiškas. Doha gali ištransliuoti savo pasiekimus kultūroje, sporte, švietime ir parodyti, kaip tradicijas puoselėjanti valstybė gali eiti modernumo keliu.

Apibendrinant, žiniasklaidos tinklas „Al Jazeera“ yra kertinis Kataro švelniosios galios naudojimo įrankis. Organizacija apima ne tik visą regioną, bet gali pasiekti ir tolimo užsienio gyventojus. Tai leidžia diferencijuoti toną skirtingoms auditorijoms ir taip pelnyti jų palankumą. Vis dėlto didelį vaidmenį vaidina Kataro diplomatinė iniciatyvų bei konfliktų regione nušvietimas, kuris leidžia Dohai formuoti viešąją nuomonę ne tik apie Katarą, bet ir apie kaimyninių valstybių valdžią. Be to, Kataro žiniasklaidos tinklas gali regiono gyventojams pristatyti valstybę iš geriausios pusės, reklamuojant savo pasiekimus kultūroje, sporte, švietime, užsienio politikoje bei deklaruojant vertybes artimas arabų pasaulio piliečiams. Visi šie veiksniai Dohai įteikia galingą ginklą, kuriuo teisingai naudojantis galima įgauti didelę įtaką regione.

5. Kataras - grėsmė Saudo Arabijos interesams

Išanalizavus Kataro švelniosios galios šaltinius ir naudojamus įrankius, galima teigti, kad valstybės išgyvenimo strategija smarkiai remiasi švelniąja galia. Vis dėlto norint įrodyti, kad šis veiksnys galėjo būti Persijos įlankos krizės priežastimi, būtina suprasti kitą konflikto pusę. Akivaizdu, kad tiriant šį konfliktą reikia įsigilinti į Saudo Arabijos motyvus inicijuoti ekonominę ir diplomatinę blokadą. Todėl šiame skyriuje bus bandoma išsiaiškinti svarbiausius Saudo Arabijos politinius interesus bei paaiškinti, kaip šiems interesams grėsmę kelia Kataro vykdoma politika.

Vidurio Rytų regionas praktiškai niekada neturėjo aiškiai išreikštos hegemoninės valstybės. Po to, kai 1979 m. įvyko Irano revoliucija, arabų pasaulis buvo padalintas į dvi įtakos sferas, kurių poliuose atsидūrė Saudo Arabija ir Iranas, ši priešprieša egzistuoja iki šių dienų. Šiuo atveju Saudo Arabija buvo matoma kaip pro-vakarietiška valstybė. Iranas laikosi kitokios pozicijos, nusiteikęs priešiška prieš Vakarus, teigia, kad Saudo Arabija ir jos kaimyninės valstybės yra priklausomos nuo Vakarų. Kita aiški skirtis poliuose yra religinis veiksnys, Saudo Arabija atstovauja sunitų (vahabitų) kryptį, tuo tarpu Iranas – šiitų. Be to, Saudo Arabijos įtaką tarp islamo bendruomenės įtvirtina du svarbiausi religiniai miestai –

Meka ir Medina, pritraukiantys musulmonus iš viso pasaulio. Taip pat, Saudo Arabija dėka gamtinių resursų yra viena stipriausių valstybių ekonomiškai, kas jai leidžia lyderiauti regione vertinant karinę galią.¹⁰⁷ Todėl jau nuo XX a. Saudo Arabija laiko save natūralia Arabų pusiasalio lydere ir varžosi su Iranu dėl įtakos zonų. Savo kaip lyderės vaidmenį Saudo Arabija pateisina aktyviai dalyvaudama sprendžiant regiono konfliktus, kuriuose atliko tarpininkės vaidmenį arba įsitraukė karine galia. Aktyvi Riado politika regione ir pasaulyje, dalyvaujant daugelyje konfliktų ir steigiant tarptautines organizacijas parodo aiškias valstybės ambicijas tapti regionine hegemonu. Taigi, galima teigti, kad svarbiausias Saudo Arabijos interesas yra išlaikyti lyderės vaidmenį regione ir siekti hegemono titulo. Būtent iš šio siekio atsiranda papildomų interesų, kuriuos verta plačiau panagrinėti.

Norint išlaikyti lyderystę regione Saudo Arabijai gyvybiškai svarbu išlaikyti įtaką ir stabilumą kaimyninėse valstybėse. 1995 m. pasikeitus Kataro valdžiai Saudo Arabija pamažu neteko įtakos šioje valstybėje, kuri pradėjo vykdyti nepriklausomą užsienio politiką. Tradiciškai, XX a. pab. Saudo Arabija buvo matoma kaip tarpininkė Vidurio Rytų konfliktuose, galinti išspręsti nesutarimus tarp valstybių ir stabilizuoti situaciją, pavyzdžiui Libano pilietiniame kare.¹⁰⁸ Vis dėlto Riadas prarado savo neutralumą ir tarpininko reputaciją, kai pakeitė užsienio politikos kryptį ir vis dažniau pasirinkdavo, kurią konflikto pusę palaikyti. Be to, regioniniuose konfliktuose nevengė naudoti karinės galios, vykdyti intervencijų į kitas valstybes. Pasak mokslininkės, tyrusios Kataro užsienio politiką L.Khatib, taip Vidurio Rytuose atsirado vakuumas, kurį užpildyti pabandė Doha. Kataro aktyvus įsitraukimas į konfliktus arabų pasaulyje pristatė jį kaip alternatyvą Saudo Arabijai ir potencialų naują lyderį Vidurio Rytuose, tuo pačiu sumažinant Riado įtaką regione.¹⁰⁹ Visgi, tokia Kataro rolė tęsėsi tik tol, kol regione vyravo autoritarinės vyriausybės. 2010 m. regione prasidėjo Arabų pavasaris, įnešęs daug įtampos autoritariniams režimams, tarp jų ir Saudo Arabijai, kuri palaikė stabilumą, o ne revoliucijas. Baimindamasi demokratizacijos bangos ir šių atėjimo į valdžią, Saudo Arabija aktyviai rėmė valstybių vyriausybes. Visgi Kataras vykdė kitokią politiką ir remdamasis savo švelniosios galios įrankiais kurstė revoliucijas bei rėmė opoziciją. Vieną svarbiausių vaidmenų atliko „Al Jazeera“, per kurią Sirijoje, Libijoje, Jemene ir Egipte buvo remiamos opozicinės jėgos. Pavyzdžiui, Egipte į valdžią atėjus Musulmonų brolijai, Al Jazeera padarė viską ką galėjo, kad palaikytų teigiamą brolijos įvaizdį. Tuo tarpu, protestai prieš Musulmonų brolijos režimą buvo pateikiami, kaip vedami nusikaltėlių, neturinčių jokių politinių nusiskundimų.¹¹⁰ „Al

---

¹⁰⁷ “2019 Military Strength Ranking”, Global Fire Power, 2019. < <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.asp>> [Žiūrėta 2019 04 02]

¹⁰⁸ Khatib, 419.

¹⁰⁹ Ten pat.

¹¹⁰ Diana Bosio, “How Al Jazeera reported the Arab Spring: A preliminary comparative analysis”, Media Asia, 40(4), 2016, 341. < <https://doi.org/10.1080/01296612.2013.11689986>> [Žiūrėta 2019 04 02]

Jazeera“ buvo bene vienintele platforma, kurioje reikštis galėjo autoritarinių vyriausybių opozicija ir tapo įrankiu arabų masėms mobilizuoti. Toks regioninių režimų destabilizavimas yra ypač pavojingas Saudo Arabijos interesams dėl dviejų priežasčių: naujoji arabų valstybių valdžia bus priešiška nusiteikusi prieš Riado įtaką regione ir demokratizacijos banga gali įkvėpti revoliucijai itin mišrią Saudo Arabijos populiaciją.

Al Jazeera savo įtaka regione yra didelis galvos skausmas Riadui. Kai kurie mokslininkai teigia, kad ši žiniasklaidos grupė buvo atsvara Saudo Arabijos įtakai. Hamad Al-Thani įkūrė „Al-Jazeera“, kad ją panaudotų kaip „politinę savigyną“ prieš Saudo Arabiją, kuri jau valdė tokius kanalus kaip MBC, ART ir Orbit bei kontroliavo pagrindines žiniasklaidos priemones arabų pasaulyje.¹¹¹ Šiandien, „Al Jazeera“ yra vienas žinomiausių prekių ženklų visame pasaulyje, o tuo pačiu ir viena iš daugiausiai įtakos regione turinčių žiniasklaidos grupių. Todėl galima įžvelgti dar vieną priešpriešą tarp Saudo Arabijos ir Kataro.

Norint išlaikyti lyderystę regione Saudo Arabijai yra būtina palaikyti gerus santykius su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis, kurias galima laikyti vienomis pagrindinių sąjungininkių kovoje prieš Iraną. Taip pat JAV yra viena didžiausių vartotojų naftos rinkoje bei pagrindinis ginklų tiekėjas Saudo Arabijai. Istoriskai žvelgiant, Jungtinėms Amerikos valstijoms Saudo Arabija yra valstybė, per kurią Vašingtonas gali daryti įtaką regiono politikoje. Riadą galima laikyti JAV strateginiu partneriu, galinčiu palaikyti stabilumą regione. Taip pat, šioje valstybėje JAV turi strategiškai svarbias karines bazines.¹¹² Vis dėlto tarp JAV – Saudo Arabijos santykių vis dažniau įsiterpia Kataras. Nors Katara JAV taip pat dislokuoja dalį savo pajėgų, ši maža valstybė tampa reikalinga dėl savo diplomatinių ryšių ir sugebėjimų. Kataras naudojami savo gerais ryšiais su islamistinėmis organizacijomis, kurių JAV nepavyktų pasiekti. Pavyzdžiui, 2013 m. Kataras šalyje atidarė Talibano biurą, kad galėtų tarpininkauti tarp Vašingtono ir musulmoniško judėjimo. Kaip neseniai paaikškėjo, tokį norą išreiškė ir kitos Persijos įlankos valstybės, tačiau JAV pasirinko Katarą.¹¹³ Akivaizdu, kad toks Kataro laimėjimas reabilitavo jo kaip tarpininko ir kaip svarbaus JAV sąjungininko vaidmenį. Taip pat, toks JAV pasirinkimas parodė, jog egzistuoja alternatyvų Saudo Arabijos lyderystei.

---

¹¹¹ Zainab Abdulnabi, “Al-Jazeera’s relationship with Qatar before and after Arab Spring: Effective public diplomacy or blatant propaganda?”, Arab Media & Society (24), 2017, 3. <<https://www.researchgate.net/publication/318710809>> [Žiūrėta 2019 04 05]

¹¹² Matthew Wallin, „U.S. Military Bases and Facilities in the Middle East“, American Security Project, 2018. <<https://www.americansecurityproject.org/wp-content/uploads/2018/06/Ref-0213-US-Military-Bases-and-Facilities-Middle-East.pdf>> [Žiūrėta 2019 04 10]

¹¹³ Anthony Harwood, “How football created the biggest crisis in the Middle East for decades”, The Independent, 2017. <<https://www.independent.co.uk/voices/middle-east-football-crisis-qatar-world-cup-saudi-arabia-uae-blockade-al-jazeera-football-united-a7996276.html>> [Žiūrėta 2019 04 10]

Vis labiau tampa aišku, kad valstybėms norinčiomis padidinti savo politinę įtaką, būtina atsižvelgti į kultūrinius faktorius, kurie gali formuoti tarptautinę viešąją nuomonę. Tokie elementai kaip švietimas, kultūra ir sportas nemažiau svarbūs švelniosios galios augimui nei užsienio politika bei diplomatija. Atlikus Kataro švelniosios galios šaltinių analizę, galima teigti, kad Doha turi ambicijų tapti Vidurio Rytų kultūriniu centru. Švietime, Kataras lenkia Saudo Arabiją prestižinių, tarptautinių universitetų skaičiumi.¹¹⁴ Modernūs universitetų miesteliai, aukštos kokybės išsilavinimas leidžia pritraukti gambiausius regiono studentus. Nors Saudo Arabija moterims užtikrina galimybę gauti išsilavinimą, tačiau baigusios universitetus jų galimybės dirbti yra labai smarkiai apribojamos.¹¹⁵ Tuo tarpu Kataras lenkia Saudo Arabiją liberalumu ir sukuria geresnes galimybes moterims integruotis darbo rinkoje. Saudo Arabijos vienas kertinių švelniosios galios įrankių yra religinis veiksnys. Prie jo prisideda valstybėje esantys šventieji miestai – Meka ir Medina, pritraukiantys didelius skaičius musulmonų į valstybę. Vis dėlto Kataras su šiuo veiksmu bando konkuruoti statydamas modernius muziejus ir galerijas, kuriuose eksponuojami svarbiausi arabų ir islamo pasaulio kultūriniai pasiekimai, meno kūriniai bei artefaktai. Panašu, kad Saudo Arabija ir Kataras varžosi ir sporto sektoriuje. Saudo Arabija, organizuoja populiarius masinius sporto renginius, tokius kaip „World Wrestling Entertainment“, „The World Boxing Super Series“ bei „Formula E“, pasaulinio lygio teniso turnyrus ir pan.¹¹⁶ Ekspertai pastebi, kad Saudo Arabija vis daugiau investuoja į sportą norėdama reabilituoti savo reputaciją ir pasivyti šioje srityje daugiau nuveikusį Katarą.¹¹⁷ Galiausiai Kataro laimėta teisė pirmą kartą istorijoje Vidurio Rytų regione organizuoti didžiausią pasaulyje sporto renginį – Pasaulio futbolo čempionatą 2020 m. buvo dar vienas smūgis Saudo Arabijai ir didelė galimybė Katarui įtvirtinti savo, kaip VR sporto traukos centro statusą. Šis pasiekimas viešojoje erdvėje dažnai siejamas su ekonomine ir diplomatine blokada. Atsižvelgiant į tai, kad vis dažniau pasirodo informacijos, jog Persijos įlankos valstybės sutiktų užbaigti blokadą, jei Kataras atsisakytų rengti čempionatą, arba organizavimu pasidalintų su kitomis įlankos valstybėmis, galima teigti, jog didelės Kataro ambicijos trukdo Saudo Arabijos lyderystei.¹¹⁸

Apibendrinant galima teigti, jog Saudo Arabija dar nuo XX a. pab. jaučiasi natūralia regiono lydere. Svarbiausias jos interesus yra išlaikyti lyderystę, tuo pačiu siekiant įgauti regiono hegemonės

---

¹¹⁴ U.S News, „Arab Region Branch Campuses“ <<https://www.usnews.com/education/arab-region-universities/branch-campuses>> [Žiūrėta 2019 04 12]

¹¹⁵ Nouf Alsuwaida, „Women’s Education In Saudi Arabia“, Journal of International Education Research (4), 2016, 112. [Žiūrėta 2019 04 12]

¹¹⁶ Simon Chadwick, Paul Widdop, „Saudi Arabia’s growing sporting influence“, APPS, 2018. <<https://www.policyforum.net/saudi-arabias-growing-sporting-influence/>> [Žiūrėta 2019 04 15]

¹¹⁷ Ten pat.

¹¹⁸ Simon Kuper, „Why is Fifa playing ball with the Saudi World Cup plan?“, Financial Times, 2019. <<https://www.ft.com/content/9f85d444-6b9d-11e9-80c7-60ee53e6681d>> [Žiūrėta 2019 05 03]

statusą. Žinoma, siekiant šio tikslo atsiranda mažesnių interesų, tokių kaip: galios balanso išlaikymas kaimyninėse valstybėse, atskirų arabų valstybių išlaikymas savo įtakos zonoje, politinis stabilumas valstybės viduje ir tvirti santykiai su JAV. Vis dėlto šiems interesams grėsmę kelia Kataro švelniosios galios augimas. Turėdama tokį švelniosios galios įrankį, kaip „Al Jazeera“, valstybė gali destabilizuoti politinę situaciją, galbūt net iššaukti dar vieną Arabų pavasarį. Autoritarinių režimų demokratizacija kaimyninėse valstybėse yra realus pavojus Saudo Arabijai, nes naujieji režimai gali būti priešiški Riado vykdomai politikai. Taip pat demokratinių institucijų atsiradimas Vidurio Rytuose gali inicijuoti pilietinius judėjimus valstybės viduje, o tai yra tiesioginė grėsmė Saudo Arabijos monarchams. Pasiiekdama visą arabų pasaulį, „Al Jazeera“ formuoja viešąją nuomonę ir tai yra rimtas ginklas Kataro arsenale. Vykdydamas aktyvią užsienio politiką, Kataras užsitarnavo gero diplomato, tarpininko rolę. Todėl ne kartą Doha buvo pirmasis Vašingtono pasirinkimas tarp Persijos įlankos sostinių, sprendžiant JAV problemas regione. JAV bendradarbiavimas su Kataru vietoje Saudo Arabijos, aptemdo Riado lyderystę ir sustiprina Kataro įvaizdį tarp arabų. Galiausiai visiškai nepriklausomas nuo Riado ir išnaudodamas savo švelniosios galios šaltinius bei įrankius, Kataras keičia galios pasiskirstymą regione, o į tai Saudo Arabija privalėjo sureaguoti.

6. Persijos įlankos krizė per neorealizmo perspektyvą

Šiame skyriuje žvelgiant iš neorealizmo perspektyvos, bus bandoma paaiškinti, kodėl auganti Kataro švelnioji galia galėjo būti vienu iš veiksnių, išprovokavusių Persijos įlankos krizę. Visgi, neorealizmo galios suvokimas yra per siauras paaiškinti Kataro vykdomą užsienio politiką. Teorija neapima galios resursų esančių už kietosios galios apibrėžimo. Todėl neorealistinis galios apibrėžimas buvo praplėstas Joseph Nye švelniosios galios samprata. Kataro išgyvenimo strategija nėra paremta karine galia, todėl J. Nye galios samprata padėjo atsižvelgti į neapčiuopiamus galios resursus.

Pagal neorealizmo atstovus valstybių pagrindinis siekis yra išgyventi chaotiškoje tarptautinių santykių sistemoje. Tai jiems padaryti padeda sukaupta galia, kuri pagal neorealistus yra pagrindinė valiuta, lemianti valstybių santykius ir tarptautinės sistemos tvarką. Kataras kaip ir kitos mažosios Persijos įlankos valstybės, norėdamas išgyventi ir klestėti privalo disponuoti visa įmanoma galia. Katarui atgavus nepriklausomybę nuo Britanijos, valstybė buvo per silpna, kad išgyventų viena, todėl privalėjo susirasti saugumo garantą. Juo tapo Persijos įlankos valstybių tarybą (GCC) su organizacijos lydere Saudo Arabija. Organizacija tapo kolektyvinio saugumo sistema skirta Iranui atgrasyti. Visgi, sustiprėjęs ekonomiškai, užmezgęs gerus santykius tiek su Iranu, tiek su JAV, Kataras pamažu pasitraukė iš Saudo

Arabijos įtakos zonos bei pradėjo vykdyti nepriklausomą užsienio politiką. Šalia to, Doha buvo pajėgi investuoti ne tik į kietąją galią, bet ir į švelniąją. Galima pastebėti, kad per daugiau nei du dešimtmečius Kataras sugebėjo savo išgyvenimo strategiją paremti švelniąja galia. Al Thani šeima skyrė dideles investicijas šalies kultūrai, švietimui, sportui. Kataras iš regiono valstybių išsiskyrė modernumu ir siekė perimti vakarietiškas, universalias vertybes derinant su musulmoniška tradicija. Galiausiai aktyvi užsienio politika leido užsitarnauti neutralaus, taikaus tarpininko reputaciją. Visi šie veiksniai yra laikomi švelniosios galios šaltiniais, kurie naudojant vieną didžiausių žiniasklaidos tinklų „Al Jazeera“ pasiekia arabų visuomenę ir visą pasaulį. Todėl Kataro įtaka regiono politikoje smarkiai išaugo, o tuo pačiu metu ir keitė regiono galios balansą. Gynybinio realizmo šalininkai teigia, kad valstybei su per mažu galios kiekiu gresia išnykimas, tačiau jei šis galios kiekis yra sąlyginai per didelis - kaimyninės valstybės pradeda balansuoti. Taip yra todėl, kad anarchiškoje tarptautinių santykių sistemoje valstybės negali žinoti kitų valstybių ketinimų. Šis veiksnys sukuria baimę ir nepasitikėjimą tarp regiono veikėjų. Atsižvelgus į pagrindinius Saudo Arabijos interesus, galima pastebėti, kad Kataras savo švelniosios galios įrankiais kelia grėsmę valstybės lyderystei ir trukdo Riado siekiui tapti hegemonu Vidurio Rytuose. Kataras savo keliamą grėsmę Saudo Arabijos režimui ypatingai aiškiai atskleidė Arabų pavasario metu, todėl Dohos ketinimai galėjo būti suprasti kaip tiesioginė grėsmė. Taigi, siekdamas išgyvenimo ir didindamas savo galią, Kataras paradoksaliai sumažino savo saugumą. Saudo Arabija norėdama atstatyti savo įtaką regione, iniciavo ir su kitomis GCC valstybėmis pradėjo ekonominę ir diplomatinę blokadą. Kaip paaiškėjo, šios blokados nutraukimo sąlygos yra nukreiptos į Kataro švelniosios galios šaltinius bei įrankius, tokius kaip galimybę teikti paramą ir politinį prieglobstį, nepriklausomą užsienio politiką bei žiniasklaidos tinklą „Al Jazeera“.

Taigi, remiantis neorealizmo teorijos logika, Kataro švelniosios galios augimas galėjo būti vienas iš veiksnių lėmusių Persijos įlankos krizę. Dohos siekis būti nepriklausomai nuo Saudo Arabijos ir išgyventi tarp stipresnių regiono valstybių buvo paremtas švelniosios galios strategija. Vis dėlto Kataro švelniosios galios augimas ir jos naudojimas regione, kaimyninių valstybių buvo įvertintas kaip grėsmė jų saugumui ir galios balansui. Todėl Saudo Arabija pasinaudodama įtaka Persijos įlankos valstybių taryboje, iniciavo Kataro blokadą, kuri turėjo susilpninti Katarą ir sugrąžinti jį į Riado įtakos sferą. Vis dėlto siekiant pilnai suprasti Persijos įlankos krizės kilimo priežastis verta atsižvelgti ir į daugiau galimų veiksnių, pavyzdžiui: Kataro – Irano arba Kataro - Turkijos dvišaliai santykiai, apie kuriuos šiai dienai trūksta mokslinių publikacijų ir tai galėtų būti ateities tyrimų objektas.

Išvados

Šiuo darbu buvo siekiama išsiaiškinti ar Kataro švelniosios galios augimas galėjo būti Persijos įlankos konflikto priežastimi. Konfliktas buvo aiškinamas remiantis gynybinio realizmo teorinėmis prielaidomis. Atsižvelgus, kad gynybinio realizmo galios samprata yra per siaura, jog paaiškintu šiuolaikinę Kataro vykdomą politiką, galios apibrėžimas buvo papildytas Joseph Nye švelniosios galios samprata. Remiantis J. Nye, autorius išskiria 3 pagrindinius švelniosios galios šaltinius, leidžiančius valstybei generuoti švelniąją galią: kultūra, politinės vertybės ir užsienio politika. Norint išsiaiškinti Kataro galimybes ir perspektyvas naudoti švelniąją galią, buvo analizuojami švelniosios galios šaltiniai. Šaltinių analizė parodė, kad:

- Kataras didelį dėmesį skiria valstybės kultūrinei plėtrai. Vadinamoje aukštojoje kultūroje, valstybė gerai išvysčiusi kultūrinių organizacijų tinklą, kuris padeda centralizuotai vykdyti reikiamą kultūrinę politiką. Modernūs muziejai ir galerijos turistus pritraukia brangiais modernaus ir šiuolaikinio meno eksponatais, islamiškos kultūros artefaktais. Tarptautinės kultūrinės mainų programos, kaip švelniosios galios įrankis, prisideda prie Kataro žinomumo tarptautinėje bendruomenėje. Kataras išvystė aukšto lygio švietimo sistemą. Valstybėje įsikūrę prestižiniai pasaulio universitetai pritraukia gambiaus regiono studentus. Doha teikia paramą ir finansavimą švietimui skurdžiose valstybėse, aktyviai dalyvauja tarptautinėse iniciatyvose ir per išsilavinimo įstaigas JAV skleidžia arabų kultūrą ir kalbą. Populiariojoje kultūroje – sporte, Kataras skiria milžiniškas investicijas masinių sporto renginių organizavimui, populiariausių sporto klubų rėmimui. Šie veiksniai suteikia pasaulinę auditoriją Katarui pasirodyti iš geriausios pusės.
- Užsienio politikoje Kataras deda dideles investicijas ir pastangas, kad atrodytų kaip pavyzdinga tarptautinės arenos žaidėja. Paaiškėjo, kad nuo 1995 m. iki 2010 m. Kataro užsienio politika buvo smarkiai paremta tarpininkautojo role, kas užtarnavo Dohai gerą vardą tiek regione, tiek tarp Vakarų sąjungininkių. Prasidėjus Arabų pavasariui, Kataras keliose kaimyninėse valstybėse rėmė demokratizacijos procesus, tai leido sustiprinti santykius su JAV ir kitomis Vakarų valstybėmis. Sustiprinti savo įvaizdį Vakaruose ir regione leidžia užsienio valstybėms teikiama finansinė parama bei aktyvus įsitraukimas į kovą su klimato kaita pasaulyje.
- Kataras neatitinka pagrindinių universalių vertybių, kurios pagal J. Nye gali generuoti švelniąją galią. Autoritarinis režimas, spaudos ir žodžio laisvės varžymai trukdo įgyti didesnę

švelniosios galios potencialą. Visgi pastebima, kad kai kurios vertybės nepatrauklios Vakarų pasauliui, gali būti vertinamos regioniniu lygmeniu.

Pagal J. Nye, norint efektyviai panaudoti švelniosios galios šaltinius, elitui ir visuomenei jie turi būti perduodami per švelniosios galios kanalus. Tokiais kanalais yra įvardijami: viešoji diplomatija, transliavimas, mainai ir parama. Pastebima, kad Kataro švelniosios galios strategija remiasi visais nurodytais kanalais. Vis dėlto šiame darbe yra išskiriamas transliavimo kanalas, kuris turėjo reikšmingiausią ir labiausiai pastebimą įtaką regiono politikoje. Kataro valdomas žiniasklaidos tinklas „Al Jazeera“ praktiškai pasiekia kiekvieną Arabų pasaulio gyventoją. Šiuo kanalu Kataro vyriausybė turi galimybę formuoti viešąją nuomonę, daryti įtaką politiniams procesams regione bei pristatyti Katarą iš geriausios pusės.

Atsižvelgus į analizės rezultatus, galime patvirtinti ginamąjį teiginį, jog Kataro užsienio politikos strategija yra paremta švelniąja galia.

Norint išsiaiškinti konflikto priežastis, buvo aiškinamasi kaip Kataro švelniosios galios strategija kertasi su Saudo Arabijos interesais. Šioje tyrimo dalyje buvo bandoma nustatyti pagrindinius Saudo Arabijos politinius interesus ir kaip Kataro vykdoma politika trukdo šiuos interesus pasiekti. Svarbiausias Saudo Arabijos tikslas yra išlaikyti lyderystę regione bei siekti įtvirtinti hegemono poziciją Vidurio Rytuose. Šiam tikslui pasiekti būtini kiti veiksniai: išlaikomas galios balansas kaimyninėse valstybėse, atskirų arabų valstybių išlaikymas savo įtakos zonoje, politinis stabilumas valstybės viduje ir tvirti santykiai su JAV. Atlikus tyrimą, paaiškėjo, kad Kataras švelniosios galios šaltiniais, įrankiais bei vykdoma politika keičia galios balansą, kelią grėsmę Saudo Arabijos įtakai arabų valstybėse, kelia grėsmę politiniam stabilumui ir silpnina Saudo Arabijos ryšį su JAV.

Remiantis gynybinio realizmo teorinėmis prielaidomis, Kataro galios augimas yra suprantama praktika, norint siekti valstybės saugumo. Vis dėlto galios augimas kelia nesaugumo jausmą kitoms tarptautinių santykių veikėjoms. Atsižvelgiant į tai, kad Kataras savo švelniosios galios įrankiais kelia grėsmę pagrindiniams Saudo Arabijos interesams ir keičia galios balansą regione, Kataro diplomatinė ir ekonominė blokada gali būti suprantama kaip GCC valstybių prevencinis veiksmas siekiant išlaikyti galios balansą.

Todėl ginamąjį teiginį, jog Kataro švelniosios galios augimas yra vienas iš veiksmų lėmusių Persijos įlankos krizę, galime patvirtinti.

Kataras yra pavyzdys valstybės, kuri būdama itin maža sugeba vaidinti svarbų vaidmenį regioninėje politikoje bei būti pastebima globalioje politikoje. Šiuo darbu atkreipiamas dėmesys, jog

švelnioji galia gali būti tokia pat efektyvi kaip ir karinė galia. Tuo pačiu darbas prisideda prie kitų mokslinių tyrimų įrodančių, jog švelnioji galia gali būti ne tik demokratinių, bet ir autoritarinių režimų įrankiu. Taip pat, tyrimas parodo, kad švelnioji galia gali būti traktuojama kaip grėsmė kitoms valstybėms. Šiuo darbu siūloma atkreipti dėmesį į kintančias valstybių strategijas, kuomet materialius resursus keičia mažiau apčiuopiami veiksniai, generuojantys valstybės galią. Tyrimo rezultatai turėtų suteikti naudingų įžvalgų, reikalingų išspręsti konfliktą. Toliau atliekami moksliniai darbai galėtų tirti kitus veiksnius, galimai lėmusius Persijos įlankos krizę, pavyzdžiui: Kataro – Irano arba Kataro – Turkijos dvišaliai santykiai. Be to, ateities tyrimai galėtų analizuoti Kataro atsaką į prasidėjusią blokadą. Tyrimo metu buvo pastebėta, kad Kataras remia autoritarinių valstybių demokratizavimą, tačiau pats vengia didelių pokyčių vidaus politinėje sistemoje. Todėl būtų įdomu giliau iširti Kataro vykdomos švelniosios galios politikos efektyvumą, kai deklaruojamos vertybės užsienio politikoje skiriasi su propaguojamomis vertybėmis vidaus politikoje.

Literatūros sąrašas

1. “2019 Military Strength Ranking”, Global Fire Power, 2019. <<https://www.globalfirepower.com/countries-listing.asp>> [Žiūrėta 2019 04 02]
2. “Constitution of Qatar”, World Intellectual Property Organization. <<https://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/qa/qa009en.pdf>>
3. “Global Peace Index 2017“, Institute for Economics and peace, 2017. <<http://visionofhumanity.org/app/uploads/2017/06/GPI-2017-Report-1.pdf>> [Žiūrėta 2019 03 05]
4. Anthony Harwood, “How football created the biggest crisis in the Middle East for decades”, The Independent, 2017. < <https://www.independent.co.uk/voices/middle-east-football-crisis-qatar-world-cup-saudi-arabia-uae-blockade-al-jazeera-football-united-a7996276.html> > [Žiūrėta 2019 04 10]
5. Artem Patalah, “What Makes Autocracies' Soft Power Strategies Special? Evidence from Russia and China”, The Korean Journal of International Studies 15(1), 2017, 42. <https://www.researchgate.net/publication/316515774_What_Makes_Autocracies'_Soft_Power_Strategies_Special_Evidence_from_Russia_and_China>
6. Babak Mohammadzadeh „Status and Foreign Policy Change in Small States: Qatar’s Emergence in Perspective“, The International Spectator, 52:2, 2017, 32. <<https://doi.org/10.1080/03932729.2017.1298886>>
7. Barry Buzan, „Žmonės, valstybės ir baimė. Tarptautinio saugumo studijos po šaltojo karo“, Vilnius: Eurigrimas, 1997, 362.
8. BBC News, “Qatar crisis: What you need to know”, 2017. <<https://www.bbc.com/news/world-middle-east-40173757> > [Žiūrėta 2019 02 20]
9. Ben O’Bright, „The Conceptualization of a Qatari-Africa Foreign and Economic Policy Framework: The Case of Soft Power“, CENTRE ON GOVERNANCE RESEARCH PAPER SERIES, University of Ottawa, 2016, 29. <https://socialsciences.uottawa.ca/governance/sites/socialsciences.uottawa.ca.governance/files/cog_research_paper_04_16_en.pdf>
10. Borja García and Mahfoud Amara, “Media perceptions of Arab investment in European football clubs: the cases of Málaga and Paris Saint-Germain”, 2 Sport&EU Review, 2013, 22.<https://www.researchgate.net/publication/257235632_Media_perceptions_of_Arab_investment_in_European_football_clubs_The_case_of_Malaga_and_Paris_Saint-Germain> [Žiūrėta 2019 02 23]

11. Charles L. Glaser, „Realists as Optimists: Cooperation as Self-Help“, *International Security* 19 (3), 1994, p. 50–90.
12. Daniel Larison, „The Qatar Crisis and the Absurd Saudi Ultimatum“, *The American Conservative*, 2017. < <https://www.theamericanconservative.com/larison/the-qatar-crisis-and-the-absurd-saudi-ultimatum/>> [Žiūrėta 2019 02 20]
13. David B. Roberts, “Reflecting on Qatar’s “Islamist” Soft Power”, *Brookings Institute*, 2019. < https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2019/04/FP_20190408_qatar_roberts.pdf> [Žiūrėta 2019 04 21]
14. David, B. Roberts, “Understanding Qatar's Foreign Policy Objectives”, *Mediterranean Politics* (17) no. 2, 2012, 235. <<https://doi.org/10.1080/13629395.2012.695123> > [Žiūrėta 2018 08 28]
15. Diana Bosio, “How Al Jazeera reported the Arab Spring: A preliminary comparative analysis”, *Media Asia*, 40(4), 2016, 341. <<https://doi.org/10.1080/01296612.2013.11689986>> [Žiūrėta 2019 04 02]
16. Dominic Dudley, „The 10 Strongest Military Forces In The Middle East“, *Forbes*, 2018. <<<https://www.forbes.com/sites/dominicdudley/2018/02/26/ten-strongest-military-forces-middle-east/#6ac7fe3f16a2>>> [Žiūrėta 2019 01 21]
17. Edward Wastnidge, “The Modalities of Iranian Soft Power: From Cultural Diplomacy to Soft War”, 2017 < <https://doi.org/10.1111/1467-9256.12084>>
18. Effective public diplomacy or blatant propaganda?”, *Arab Media & Society* (24), 2017, 3. <<https://www.researchgate.net/publication/318710809>> [Žiūrėta 2019 04 05]
19. Ezzeddine Abdelmoula, “Al Jazeera and Democratization: The Rise of the Arab Public Sphere”, *Routledge, London*, 2015, 81.
20. Faisal Mukhyat Abu Sulaib, “Understanding Qatar's Foreign Policy, 1995-2017”, *Middle East Policy Council* 24(4), 2017. < <https://www.mepc.org/journal/understanding-qatars-foreign-policy-1995-2017>> [Žiūrėta 2019 04 03]
21. FIFA.com, „More than half the world watched record-breaking 2018 World Cup“, 2018. <<https://www.fifa.com/worldcup/news/more-than-half-the-world-watched-record-breaking-2018-world-cup>>
22. Gallarotti, Giulio and Isam Y. Al-Filali, “Saudi Arabia’s Soft Power.” *International Studies* 49(3-4). 2015. < https://www.researchgate.net/publication/285490128_Saudi_Arabia's_Soft_Power/download>

23. Gallarotti, Giulio, "Soft Power: What It Is, Why It's Important, and the Conditions for Its Effective Use.", *Journal of Political Power* 4(1), 2011, 30. <
<https://doi.org/10.1080/2158379X.2011.557886>>
24. General Secretariat for Development Planning, "Qatar National Development Strategy 2011 - 2016", 2011.
<https://www.mdps.gov.qa/en/knowledge/HomePagePublications/Qatar_NDS_reprint_complete_lowres_16May.pdf> [Žiūrėta 2019 02 19]
25. Huma Qureshi, "Arab women in sport: 'There will be no more barriers for us'", *The Guardian*, 2012. <<https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2012/jul/27/arab-women-sport-no-more-barriers>> [Žiūrėta 2019 02 23]
26. Indrė Anskaitytė, "Kataro blokada rodo akivaizdžią kovą dėl įtakos regione", *LRT Radijo laida „Pasaulio laikas“*, LRT.lt, 2017. <<https://www.lrt.lt/naujienos/tavo-lrt/15/193477/kataro-blokada-rodo-akivaizdzia-kova-del-itakos-regione>> [Žiūrėta 2019 03 28]
27. Jaunius Petraitis, „Politinis realizmas tarptautiniuose santykiuose: samprata ir nesusipratimai po šaltojo karo“, *Politologija* 65(1), 2012, 68.
<https://www.researchgate.net/publication/330582730_POLITINIS_REALIZMAS_TARPTAUTINIUOSE_SANTYKIUOSE_SAMPRATA_IR_NESUSIPRATIMAI_PO_SALTOJO_KARO> [Žiūrėta 2019 04 24]
28. John J. Mearsheimer, "Reckless States and Realism", *International Relations*, 23(2), 2009, 244.
<< <https://doi.org/10.1177/0047117809104637>>> [Žiūrėta 2019 01 27]
29. John J. Mearsheimer, "Structural realism", Oxford University press, 2013, 72. <
<https://mearsheimer.uchicago.edu/pdfs/StructuralRealism.pdf>> [Žiūrėta 2019.01.07]
30. Jonathan Grix and Barrie Houlihan, „Sports Mega-Events as Part of a Nation's Soft Power Strategy: The Cases of Germany (2006) and the UK (2012)“, *The British Journal of Politics and International Relations* Vol.16, 2014, 572-596. <
<http://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1111/1467-856X.12017>>
31. Joseph Nye, "Public Diplomacy and Soft Power." *The Annals of the American Academy of Political Science and Social Science* 616 (1), 2008, 96.
<<https://doi.org/10.1177/0002716207311699>> [Žiūrėta 2019 02 20]
32. Joseph Nye, „Power in the global information age: From realism to globalization“. Routledge, 2004, 55.

33. Joseph Nye, „Soft power: the origins and political progress of a concept“, Palgrave communications (3), 2017, 1. <<https://www.nature.com/articles/palcomms20178> > [Žiūrėta 2018 08 29]
34. Joseph Nye, „The Future of Power“, PublicAffairs, 2011, 117.
35. Joseph Nye, „Think Again: Soft Power“, Foreign Policy, 2006. <<https://foreignpolicy.com/2006/02/23/think-again-soft-power/> > [Žiūrėta 2018 08 28]
36. Jure Snoj, “Population of Qatar by nationality - 2017 report”, Priya DSouza Communications, 2017. <<http://priyadsouza.com/population-of-qatar-by-nationality-in-2017/>> [Žiūrėta 2019 01 15]
37. Kenneth Waltz, „Theory of International Politics“, Boston: Addison-Wesley Publishing Company, 1979, 126.
38. Knoema, „Qatar - Adult (15+) literacy rate“, 2016. <<https://knoema.com/atlas/Qatar/topics/Education/Literacy/Adult-literacy-rate> >
39. Kristian Coates Ulrichsen, “Qatar and the Arab Spring: Policy Drivers and Regional Implications”, Carnegie Endowment for International Peace, 2014, 17. <<https://carnegieendowment.org/2014/09/24/qatar-and-arab-spring-policy-drivers-and-regional-implications-pub-56723>> [Žiūrėta 2019 02 21]
40. Kristin A. Eggeling, “Cultural diplomacy in Qatar: between ‘virtual enlargement’, national identity construction and elite legitimation”, International Journal of Cultural Policy, 23(6), 2017, 723. <<https://doi.org/10.1080/10286632.2017.1308505>> [Žiūrėta 2019 02 21]
41. Lawrence Rubin, „A Typology of Soft Powers in Middle East Politics“, Belfer centre: Harvard Kennedy school, 2010, 15. <https://www.researchgate.net/publication/260979451_A_Typology_of_Soft_Powers_in_Middle_East_Politics>
42. Lina Khatib, „Qatar’s Foreign Policy: The Limits of Pragmatism.“, International Affairs 89.2 2013, 418.“ <https://fsi.stanford.edu/sites/default/files/INTA89_2_10_Khatib.pdf> [Žiūrėta 2018 09 12]
43. Matthew Levitt, Katherine Bauer, “Qatar Doesn’t Need a Blockade. It Needs an Audit.”, Foreign Policy, 2017. <<https://foreignpolicy.com/2017/06/15/qatar-doesnt-need-a-blockade-it-needs-an-audit-al-qaeda/>> [Žiūrėta 2019 01 25]
44. Matthew Wallin, „U.S. Military Bases and Facilities in the Middle East“, American Security Project, 2018. <<https://www.americansecurityproject.org/wp-content/uploads/2018/06/Ref-0213-US-Military-Bases-and-Facilities-Middle-East.pdf>> [Žiūrėta 2019 04 10]

45. Maximilian Felsch, „Qatar’s rising international influence: a case of soft power?“, *Conjunctura Internacional*, 2016, 33.
46. Mehran Kamrava, “Mediation and Qatari Foreign policy”, *The Middle East Journal* 65(4), 2011, 552. <
https://www.researchgate.net/publication/233600586_Mediation_and_Qatari_Foreign_policy>
 [Žiūrėta 2019 04 03]
47. Michael B. Greenwald, “The New Race for Contemporary Arts Dominance in the Middle East”, *Belfer Center*, 2018. <<https://www.belfercenter.org/publication/new-race-contemporary-arts-dominance-middle-east>> [Žiūrėta 2019 02 20]
48. Nicolai Ouroussoff, “In Qatar, an Art Museum of Imposing Simplicity”, *New York Times*, 2008. <
<https://www.nytimes.com/2008/11/24/arts/design/24muse.html>> [Žiūrėta 2019 02 19]
49. Nouf Alsuwaida, “Women’s Education In Saudi Arabia”, *Journal of International Education Research* (4), 2016, 112. [Žiūrėta 2019 04 12]
50. OECD, „Financing for sustainable development“, 2016. < <http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/>> [Žiūrėta 2019 04 03]
51. Osman Antwi-Boateng, „The Rise of Qatar as a Soft Power and the Challenges“, *European Scientific Journal*, December, 2013, 1. <https://eujournal.org/index.php/esj/article/view/2070>
52. Patrick James, “Structural Realism and the Causes of War”, *Mershon International Studies* 39(2), 1995, 183. << <https://www.jstor.org/stable/222750>>> [Žiūrėta 2019 01 30]
53. Patrick Wintour, „Qatar given 10 days to meet 13 sweeping demands by Saudi Arabia“, *The Guardian*, 2017.< <https://www.theguardian.com/world/2017/jun/23/close-al-jazeera-saudi-arabia-issues-qatar-with-13-demands-to-end-blockade>> [Žiūrėta 2019 02 20]
54. Paul Michael Brannagan Richard Giulianotti, “The soft power–soft disempowerment nexus: the case of Qatar”, *International Affairs*, 94 (5), 2018, <<https://doi.org/10.1093/ia/iiy125>> [Žiūrėta 2019 02 20]
55. Paul Michael Brannagan & Richard Giulianotti, „Soft power and soft disempowerment: Qatar, global sport and football’s 2022 World Cup finals“, *Leisure studies*, 2014. <
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/02614367.2014.964291>>
56. Philip Pullella, „Qatar says Arab states' demands 'made to be rejected', says open to talks“, *Reuters*, 2017. < <https://www.reuters.com/article/us-gulf-qatar-idUSKBN19M3NS>> [Žiūrėta 2019 02 20]
57. Philip Seib, “Al Jazeera English: Global News in a Changing World”, *Palgrave Macmillan US*, 2016, 65.

58. Qatar Fund Development. < <https://qatarfund.org.qa/en/ingos/> > [2019 02 29]
59. Richard Falk, „The Gulf Crisis Reassessed“, Foreign Policy Journal, 2018. <<https://www.foreignpolicyjournal.com/2018/03/14/the-gulf-crisis-reassessed/>> [Žiūrėta 2019 02 20]
60. Sam Carp, „PSG’s Qatari owners tap Neymar to promote QNB“, SportsPro, 2018. < <http://www.sportspromedia.com/news/neymar-psg-qatar-national-bank-endorsement-deal> > [Žiūrėta 2019 02 23]
61. Sarah Marsh, “Qatar races to develop solar-powered cooling for World Cup”, Reuters, 2013. < <https://uk.reuters.com/article/uk-soccer-world-qatar/qatar-races-to-develop-solar-powered-cooling-for-world-cup-idUKBRE93H0PC20130418>> [Žiūrėta 2019 02 29]
62. Sean Coughlan, “Sheikha Moza: The power behind Qatar's global lessons”, BBC, 2014. < <https://www.bbc.com/news/business-29997174> > [Žiūrėta 2019 03 01]
63. Simon Chadwick, Paul Widdop, “Saudi Arabia’s growing sporting influence”, APPS, 2018. < <https://www.policyforum.net/saudi-arabias-growing-sporting-influence/>> [Žiūrėta 2019 04 15]
64. Simon Chadwick, Paul Widdop, “Soft power sponsorships: how Qatar uses sport to promote a positive picture to the outside world”, South China Morning Post, 2017. < <https://www.scmp.com/sport/other-sport/article/2123791/soft-power-sponsorships-how-qatar-uses-sport-promote-positive#>> [Žiūrėta 2019 02 23]
65. Simon Henderson, “Women in Gulf Politics: A Progress Report”, The Washington Institute, 2005. <<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/women-in-gulf-politics-a-progress-report>> [Žiūrėta 2019 03 05]
66. Simon Kuper, „Why is Fifa playing ball with the Saudi World Cup plan?“, Financial Times, 2019. < <https://www.ft.com/content/9f85d444-6b9d-11e9-80c7-60ee53e6681d>> [Žiūrėta 2019 05 03]
67. Sten Rynning, Stefano Guzzini, “Realism and Foreign Policy Analysis”, Copenhagen Peace Research Institute, 2001, 13. << https://www.researchgate.net/publication/237465426_Realism_and_Foreign_Policy_Analysis>> [Žiūrėta 2019 01 30]
68. Susan Svrluga, “U.S. universities in Qatar wary of diplomatic upheaval isolating the country”, Washington Post, 2017. < https://www.washingtonpost.com/news/grade-point/wp/2017/06/12/u-s-universities-in-qatar-wary-of-diplomatic-upheaval-isolating-the-country/?utm_term=.7a7acb93b36e> [Žiūrėta 2019 02 19]

69. Tara Conlan, „Al-Jazeera English wins RTS news channel of the year“, The Guardian, 2012. <<https://www.theguardian.com/media/2012/feb/23/al-jazeera-english-rt-s-news-channel> > [Žiūrėta 2019 03 03]
70. Tarek Cherkaoui, „Qatar’s Public Diplomacy, International Broadcasting, and The Gulf Crisis“, Rising Powers Quarterly 3(3), 2018, 136. < <http://risingpowersproject.com/wp-content/uploads/2019/01/vol3.3-cherkaoui.pdf>> [Žiūrėta 2019 03 15]
71. Tarik Oguzlu, „Soft power in Turkish foreign policy“, 2007. < <https://doi.org/10.1080/10357710601142518>>
72. The Economist Intelligence Unit, „Democracy Index 2017“, 2017. < https://pages.eiu.com/rs/753-RIQ-438/images/Democracy_Index_2017.pdf> [Žiūrėta 2019 03 03]
73. The Heritage, „Index of Economic Freedom“, 2017. < <https://www.heritage.org/index/ranking>> [Žiūrėta 2019 03 03]
74. The White House, „Remarks by the First Lady at World Innovation Summit for Education on Let Girls Learn: Educating Adolescent Girls Worldwide“, 2015. < <https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/11/04/remarks-first-lady-world-innovation-summit-education-let-girls-learn>> [Žiūrėta 2019 02 21]
75. The World Bank, „Labor force participation rate, female (% of female population ages 15+) (modeled ILO estimate)“, 2014. <<https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.CACT.FE.ZS?end=2014&start=1990&view=map&year=2014>> [Žiūrėta 2019 03 05]
76. Tom Finn, „U.S., Qatar sign agreement on combating terrorism financing“, Reuters, 2017. < <https://www.reuters.com/article/us-gulf-qatar-kuwait-idUSKBN19V2RV>> [Žiūrėta 2019 05 13]
77. Tom Keatinge, „Why Qatar is the focus of terrorism claims“, BBC, 2017. < <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-40246734>> [Žiūrėta 2019 05 13]
78. Transformation index BTI, „BTI 2012 | Qatar Country Report“, 2016. <<https://www.bti-project.org/de/berichte/laenderberichte/detail/itc/qat/ity/2016/itr/mena/> > [Žiūrėta 2019 02 19]
79. Transparency International, „Corruption Perceptions Index 2017“, 2017. <https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017> [Žiūrėta 2019 03 03]
80. U.S News, „Arab Region Branch Campuses“ <<https://www.usnews.com/education/arab-region-universities/branch-campuses>> [Žiūrėta 2019 04 12]

81. UNESCO, „Sustaining the Momentum Post COP21: Qatar and the Paris Agreement“, 2016. <http://www.unesco.org/new/en/member-states/single-view/news/sustaining_the_momentum_post_cop21_qatar_and_the_paris_agre/> [Žiūrėta 2019 02 29]
82. Vytautas Isoda, „Minkštosios galios generavimas ir reikšmė valstybių užsienio politikoje XXI amžiuje: JAV atvejis.“, Politikos mokslų almanachas (07), Vytauto Didžiojo universitetas, 2010, 95. <<http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:6135172/datastreams/MAIN/content> > [Žiūrėta 2018 08 28]
83. Wided Rihana Khadraoui, “Vibrant art scene inspires cooperation, competition in Gulf”, Middle East Institute, 2018. <<https://www.mei.edu/publications/vibrant-art-scene-inspires-cooperation-competition-gulf>> [Žiūrėta 2019 02 19]
84. Zainab Abdulnabi, “Al-Jazeera’s relationship with Qatar before and after Arab Spring: Effective public diplomacy or blatant propaganda?”, Arab Media & Society (24), 2017, 3. <<https://www.researchgate.net/publication/318710809>> [Žiūrėta 2019 04 05]

SUMMARY

Soft Power in the Shadow of Terrorism: The Case of Qatar Diplomatic Crisis

The aim of this study is to investigate how the rising of Qatar's soft power could be one of the reasons the Persian Gulf Crisis started.

The object of the research: The soft power of Qatar

Research problem: The Middle East region has been the most problematic place in the world for years. There are endless wars and conflicts in the region, that affect a number of international players on a global scale. One of the most recent examples is the Persian Gulf crisis. In order to resolve this conflict, it is necessary to understand the real causes of it. The states that had initiated the economic and diplomatic blockade accused Qatar of funding terrorist organizations and maintaining a very close relationship with Iran. These are the factors that referred to as the main causes of the conflict in the public sphere. Another important factor might be ignored is the striking growth of Qatar's soft power, which is potentially hindering the interests of Saudi Arabia and other states in the region. This study aims to clarify the rising of Qatar's soft power as one of the reasons for the beginning Persian Gulf Crisis. Perhaps Qatar, in order to survive in the dangerous region has surpassed the balance of power and by seeking for security became a threat to its neighbors.

In order to achieve the aim 6 tasks were determined:

- To expand the neo-realistic approach of power and to construct a theoretical foundation that allows investigation of the balance of soft power.
- To examine the pre-history of the Persian Gulf crisis and to analyze the 13 demands list.
- To analyze the ability of Qatar to use soft power.
- To examine the channels of Qatar's soft power.
- To investigate in which cases Qatar's soft power conflicts with the interests of Saudi Arabia.

Thesis:

1. The strategy of Qatar's foreign policy is based on soft power;
2. The rising of Qatar's soft power is one of the factors which have led to the Persian Gulf crisis.

Methodology and theoretical framework. Qualitative analysis of the case study. This study was based on the theory of neo-realism and Joseph Nye's approach to soft power. The theory of the balance of power explains how one's power growth reduces the security of another actor and provokes conflict. In order to understand Qatar's foreign policy strategy, the neo-realistic power approach is expanded with the conception of J. Nye's soft power. The official documents issued by the government of Qatar are used for the analysis. Also, the secondary sources such as books, articles, and comments of the experts have been included. The actions of Qatar in the foreign and domestic policy area and the activities of non-governmental organizations which fall under the definition of soft power will be analyzed.

The main findings of this work are:

- **Culture.** Qatar devotes great attention to the cultural development of the state. In so-called higher culture, the state has well developed a network of cultural organizations that helps the government of Qatar to manage cultural policy.
- **Foreign policy.** Qatar is making great investments and efforts to show off as an exemplary international arena player. The Arab Spring was a great place to show off as the modern state of the Middle East by supporting the democratization process. Also, the foreign aid and active role in the global warming issue enhanced the public image of the country.
- **Values.** Qatar does not meet basic universal values. The authoritarian regime, constraints on press and freedom of speech impede the acquisition of greater potential of soft power. It is noticeable that some values which are unattractive to the western world can be accepted as attractive at the regional level.

According to J. Nye, if the state wants to use its soft power resources effectively it has to be used through the channels of soft power. It is noted that Qatar's soft power strategy is based on all the channels mentioned by the scientist. Also, the analysis shows that Al Jazeera is a very important tool of the strategy of Qatar's soft power in order to achieve greater influence in the region.

Analysis results show that the main goal of Saudi Arabia is to maintain leadership in the region and to consolidate its hegemonic position in the Middle East. Other factors are necessary to achieve this

goal: maintaining the balance of power in the region, maintaining individual Arab states in the influence of Saudi Arabia, political stability within the country and good relations with the US. The investigation revealed that by using its soft power Qatar is changing the balance of power in the region, threatening Saudi Arabia's influence in Arab countries, threatening to political stability and weakening Saudi Arabia's relationship with the US.

Based on the theoretical assumptions of defensive realism, Qatar's power growth is an understandable practice for state security. However, the growth of power creates a feeling of insecurity for other actors in international relations. Based on that Qatar's soft power strategy threatens the main interests of Saudi Arabia, Qatar's diplomatic and economic blockade can be understood as a preventive action by GCC states to maintain power balance.